

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ 2016

Босна и Херцеговина
**ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ**

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ
У 2016. ГОДИНИ**

Тузла, децембар 2016. године

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију слиједи приступ извјештавања регулаторних тијела у Европској унији и захтијеве Енергетске заједнице, са прилагођавањима која изражавају специфичности регулаторног оквира у Босни и Херцеговини.

Садржај

1.	УВОД.....	1
2.	САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ.....	3
3.	КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ	7
3.1	Правила и документа ДЕРК-а	7
3.2	Документа која одобрава ДЕРК.....	10
3.3	Поступци лиценцирања	18
3.4	Праћење активности лиценцираних субјеката	20
3.5	Рјешавање спорова	23
3.6	Технички аспект рада електроенергетског система.....	24
3.7	Поступци одређивања тарифа.....	28
3.8	Тржиште електричне енергије	31
3.9	Енергетска статистика.....	40
3.10	Остале кључне активности	43
4.	АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА	47
4.1	Енергетска заједница.....	47
4.2	Регионална асоцијација енергетских регулатора – ERRA	52
4.3	Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – MEDREG	53
4.4	Међународна конфедерација енергетских регулатора – ICER.....	54
4.5	Савјет европских енергетских регулатора – CEER.....	55
5.	РЕВИЗИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈ	57
6.	ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2017. ГОДИНИ	59

ПРИЛОЗИ

А:	Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине.....	63
Б:	Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине.....	65
Ц:	Основни електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине.....	67
Д:	<i>Acquis</i> Енергетске заједнице.....	69
Е:	Отворени спорови: Енергетска заједница – Босна и Херцеговина	71

1. УВОД

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је независна институција Босне и Херцеговине, која дјелује у складу са принципима објективности, транспарентности и равноправности, и има јурисдикције и одговорности над преносом електричне енергије, операцијама преносног система и међународном трговином електричном енергијом, као и над производњом, дистрибуцијом и снабдијевањем електричном енергијом купаца у Брчко Дистрикту БиХ.

ДЕРК је непрофитна институција и финансира се из регулаторних накнада које плаћају лиценцирани субјекти.

Одрживи развој енергетског сектора је на глобалном, регионалном и локалном плану императивна задаћа дјеловања креатора политика и регулатора, као и одговорних компанија и купаца. Одлуке које се доносе на националном и европском нивоу утичу једне на друге и одређују како задовољавати потребе за енергијом, по којој економској цијени и каквим утицајем на животну средину. Промјене дјелују на начин производње, транспорта и потрошње енергије и утичу на данашње и будуће генерације. Ови изазови су истовремено и нови потенцијал сектора – омогућени су нови флексибилни односи између пружалаца и корисника услуга, снабдјевача и купаца, који нуде ефикасније модалитете функционисања тржишта.

Електроенергетски сектор Босне и Херцеговине у 2016. години је обиљежен успјешним функционисањем балансног тржишта, заживљавањем европских енергетских тржишних принципа и активностима чији је циљ сигурност снабдијевања, конкуренција и одрживост. Протекла година може бити окарактерисана као прва пословна година у условима отвореног тржишта електричне енергије, у којој је цијели сектор показао да јесте и да остаје стабилни дио привреде у БиХ.

Тржиште електричне енергије у 2016. години одликују трендови повећања промета и смањења цијена, како на veleпродајном тако и на малопродајном тржишту. Тиме се у БиХ показују пуни ефекти либерализације тржишта и резултати рада регулатора.

Босна и Херцеговина је као предсједавајућа Енергетске заједнице у 2016. години направила значајне кораке на приближавању Европској унији. Одговори на *Упитник Европске комисије за припрему мишљења о Захтјеву за чланство БиХ у ЕУ*, који се израђују за поглавља *Енергија*, *Трансевропске мреже* и *Заштита потрошача и здравља*, ће омогућити детаљно идентификовање неопходних даљњих активности БиХ у примјени енергетске правне тековине Европске уније о интерном енергетском тржишту.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је током 2016. године наставила мисију регулатора у сектору, креирајући услове за слободну трговину и поуздано снабдијевање електричном енергијом, уз континуирани надзор лиценцираних субјеката. Заједно са регулаторима из региона, ДЕРК је учествовао у реализацији конкретних мјера за развој регионалног тржишта електричне енергије и његову интеграцију са тржиштем ЕУ.

Електроенергетски систем БиХ је у току 2016. године радио стабилно и свим корисницима система је омогућен функци-

оналан рад према дефинисаним стандардима квалитета. У електропреносни систем је укључен нови далековод ДВ 110 киловолти (kV) Високо – Фојница, као и нове трафостанице ТС 110/x kV Бужим, Фојница, Лакташи 2, и Мостар 9 (Буна) са новим или реконструисаним прикључним далеководима. Термоелектрана Станари инсталисане снаге 300 мегавата (MW) је почела свој комерцијални рад.

У протеклој години је остварена рекордна производња од 16.509 гигаватсати (GWh) електричне енергије, што је 1.101 GWh, односно 14,6 % више од производње у 2015. години. Хидролошки умјерено неповољна година у којој су дотоци били нижи од вишегодишњег просјека је резултирала производњом од 5.469 GWh у хидроелектранама, што је повећање 0,8 %. Производња у термоелектранама је износила рекордних 10.608 GWh, што је 1.896 GWh, односно 21,8 % више него у претходној години. Производња у мањим обновљивим изворима (мале хидроелектране, вјетро, соларне и електране на биогорива) такође је забиљежила значајно повећање од 62,3 % и износила је 400,8 GWh. У електранама индустријских произвођача је произведено 30,9 GWh.

Укупна потрошња електричне енергије је износила 12.865 GWh, чиме је годишњи тренд раста из претходне године са 3,2 % смањен на 2,1 %. Ипак, тиме је и укупна потрошња остварила историјски максимум. Потрошња купаца прикључених на преносни систем је повећана 4,1 %, док је дистрибутивна потрошња већа 1,4 % у односу на претходну годину. Највеће повећање (6,5 %) потрошње је евидентирано код купаца прикључених на 10 kV мрежу.

Максимално оптерећење електроенергетског система у 2016. години од 2.098 MW је забиљежено 31. децембра 2016. године у осамнаестом часу, што је мање од историјског максимума од 2.207 MW, из истог дана и часа 2014. године.

Укупна електрична енергија на преносној мрежи је износила 19.070,1 GWh, што је 6,8 % више него у 2015. години. Преносни губици су износили 333,3 GWh, односно 1,75 % од укупне енергије у преносном систему. Дистрибутивни губици настављају тренд смањења и износили су 1.024,8 GWh или 10,26 % у односу на бруто дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора БиХ.

У 2016. години је извезено 5.287 GWh, што је 53,5 %, односно 1.842 GWh више него у претходној години, и у највећој мјери је посљедица повећане производње електрична енергије. Увоз електричне енергије је износио 1.525 GWh, са порастом од 16,6 % у односу на претходну годину. Регистровани транзит електричне енергије преко преносног система БиХ је износио 2.871 GWh, што је повећање од 432 GWh или 17,7 % у односу на 2015. годину.

2. САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ

Државну регулаторну комисију за електричну енергију је основала Парламентарна скупштина БиХ доношењем Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ и именовањем чланова Комисије.

Чланови Комисије из Федерације Босне и Херцеговине су:

- Суад Зељковић, са мандатом од пет година (од 11. јуна 2016. године), и
- Никола Пејић, са другим мандатом од пет година (од 11. јуна 2016. године).

Члан Комисије из Републике Српске је

- Милорад Тушевљак, са мандатом од пет година (од 10. августа 2011. године).

До избора господина Зељковића, функцију члана Комисије је обављао господин Мирсад Салкић. Уочљиво је да је истекао први петогодишњи мандат члану Комисије из Републике Српске. Имајући у виду да је *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ* дефинисано да Комисија ради у пуном саставу и да одлуке доноси консензусом, а слиједом досадашње праксе, Милорад Тушевљак обавља функцију члана Комисије до завршетка процедуре за именовање (реименовање) члана Комисије из Републике Српске.¹

Од успоставе Државне регулаторне комисије за електричну енергију њени чланови се на равноправном основу ротирају на функцији предсједавајућег сваке године. Ову функцију до 30. јуна 2016. године је обављао Милорад Тушевљак. Суад Зељковић је актуелни предсједавајући Комисије до 30. јуна 2017. године.

ДЕРК је Законом успостављен као независна и непрофитна институција Босне и Херцеговине, уз обавезу дјеловања у складу са принципима објективности, транспарентности и равноправности. Наведени принципи су уграђени у сва акта ДЕРК-а и спроводе се у свим поступцима. Такав начин рада је у највећој могућој мјери усаглашен са *Смјерницама Секретаријата Енергетске заједнице о независности националних регулаторних тијела* из јануара 2015. године. Уграђена у правила и перманентно практично примјењивана независност Државне регулаторне комисије за електричну енергију се показује и доказује у свим сферама, укључујући политичку, правну, социолошку и финансијску димензију.

Трећи енергетски пакет Европске уније посебно наглашава корелацију регулаторне независности и спровођења рефор-

“ДЕРК је показао активан ангажман у обављању својих дужности, пратежући своје ограничене надлежности до највеће могуће мјере.”

Из Извјештаја о примјени Секретаријата Енергетске заједнице, 1. септембар 2016.

¹ У вријеме израде овог извјештаја поступак избора члана Комисије из Републике Српске налази се у процедури у Влади овог ентитета. Након што приједлог Владе потврди Народна скупштина Републике Српске, номинација се доставља Савјету министара Босне и Херцеговине, који предлаже именовање Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.

ми, те уводи повећана овлашћења и појачава независност регулатора, посебно у надзору тржишта и санкционисању нетржишног дјеловања.

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију је организован у четири сектора:

- Сектор за тарифе и тржишта,
- Сектор за лиценце и техничке послове,
- Сектор за правне послове,
- Сектор за финансијско-административне послове.

У функцији ефикаснијег обављања послова у ДЕРК-у се по потреби успостављају тематски радни тимови, у чијем раду учествују запосленици из различитих сектора.

Коришћењем разноврсних облика надградње знања и искуства, односно јачањем својих стручних капацитета ДЕРК прати захтјеве регулаторне праксе. Нова знања се стичу на различитим струковним савјетовањима, конференцијама и тематским семинарима, у земљи и иностранству, као и учењем на даљину (енг. *distance e-learning*), које је постало доминантно у пракси Комисије. Систематичност обуке ради континуираног усклађивања знања, вјештина и праксе са потребама и очекивањима институције се остварује и кроз стручне радионице Секретаријата Енергетске заједнице, образовне програме Регионалне асоцијације енергетских регулатора и Школе регулације у Фиренци, те семинаре Дирекције за европске интеграције, који су у функцији приступања и интеграције БиХ у Европску унију.

Посебан допринос стручном усавршавању у 2016. години су дали *Агенција за међународну сарадњу САД (USAID)* кроз пројекат *Инвестирање у сектор енергије (EIA)* и *Њемачко друштво за међународну сарадњу (GIZ)* кроз пројекат *Потицање обновљивих извора енергије у БиХ*, у оквиру којих је организовано више едукационих радионица различитог тематског садржаја.

ДЕРК ће и даље бити посвећен обезбјеђењу континуираног професионализма особља кроз већ афирмисане али и кроз нове методе обуке, те употребу савремене техничке опреме. Оправданост оваквог опредјељења потврђује и информатичка, комуникациона и презентациона компетенција већег броја појединаца да своја знања и искуства успјешно излажу на домаћим и међународним струковним скуповима.

Поред стручног усавршавања својих запосленика, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је на адекватан начин информисала и преносила искуства из регулаторне

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију у 2015. години разматран је на сједницама оба дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине. Извјештај је усвојен

- *на 30. сједници Представничког дома одржаној 14. маја 2016. године, и*
- *на 20. сједници Дома народа одржаној 16. јуна 2016. године.*

праксе запосленицима регулисаних компанија, а учествовала је и у стручном усавршавању особља других регулаторних тијела у региону. ДЕРК је, такође, пружао квалитетне стручне информације о енергетском сектору и његовој реформи, не само специјалистима из сектора него и широј јавности, уз посебно организовану едукацију представника средстава јавног информисања.

У раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију настају велике количине разноврсне документације. Број докумената и информација је у сталном порасту. Чување, вредновање, излучивање и заштиту регистратурске грађе ДЕРК као њен стваралац организује под стручним надзором Архива Босне и Херцеговине. Оваква кооперација омогућава да се ови процеси одвијају по струковним принципима, знањима и препорукама и кроз међусобно упознавање двију институција.

У извјештајном периоду је функционално застарјела и отписана информатичка опрема замјењивана новом, уз поштовање прописаних стандарда и смјерница Савјета министара БиХ за набавку рачунарске опреме и софтвера. При томе се водило рачуна о енергетским својствима уређаја и доброј пракси коју у извјештајима о ревизији учинка препоручује Канцеларија за ревизију институција Босне и Херцеговине.

3. КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2016. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију је одржала 19 редовних и једну ванредну сједницу, 35 интерних састанка и организовала десет јавних расправа, од чега је шест имало општи, једна технички, а три формални карактер.

У извјештајном периоду, на транспарентан начин и уз вођење адекватних јавних расправа, у којима су поред субјеката из електроенергетског сектора своје коментаре могли да дају и заинтересовани чланови јавности, Комисија је спроводила активности на усвајању и одобравању низа докумената, одређивању тарифа, издавању лиценци, и реализовала друге активности од којих су најзначајније груписане у подручја наведена у наставку.

Отвореност према јавности кроз консултације и комуникацију са свим заинтересованим члановима стручне али и шире јавности је основна оријентација Комисије која помаже провјери исправности предложених рјешења прије њиховог коначног усвајања. Праксу међусобне размјене прибављених коментара јавности, у истим или сличним поступцима, примјењују сва три регулаторна тијела која дјелују у енергетском сектору Босне и Херцеговине.

3.1 Правила и документа ДЕРК-а

Правила о лиценцама

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је Правилником о лиценцама дефинисала услове и критеријуме за издавање лиценци, те процедуре подношења захтјева, прегледа захтјева и додјеле, суспензије и укидања лиценци. Првобитни Правилник који је регулисао ову материју донијет у априлу 2005. године, замијењен је новим *Правилником о лиценцама* у октобру 2012. године. Током 2015. године, након протеча рокова дефинисаних *Одлуком о обиму, условима и временском распореду отварања тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини* из 2006. године, доношења низа правила о снабдијевању купаца електричном енергијом у оквиру надлежности државног и ентитетских регулатора, те након усвајања и одобравања нових *Тржишних правила* у 2015. години, спроведене су активности усклађивања *Правилника о лиценцама* са концептима, појмовима и рјешењима заступљеним у овим и другим прописима, као и промјенама у међувремену насталим на тржишту електричне енергије у БиХ. Те активности су резултирале усвајањем *Правилника о измјенама и допунама Правилника о лиценцама* у децембру 2015. године.

Како је овим документом уведен велики број новина, руководећи се принципом транспарентности и у намјери да се олакша коришћење и примјена правила, Државна регулаторна комисија је током 2016. године израдила и објавила Правилник о лиценцама у пречишћеном тексту.

На редовним сједницама разматрају се и утврђују акта из регулаторне надлежности у складу са законом прописаним овлашћењима, а на интерним састанцима се разматрају питања и усвајају акти организацијско-административне природе.

У циљу прибављања коментара заинтересованих лица и јавности на правила и прописе, или било који други документ, ДЕРК организује општу јавну расправу. У циљу рјешавања техничких питања у току поступка и обраде процедуралних или суштинских питања, одржава се техничка јавна расправа. У циљу утврђивања одлучујућих чињеница на основу којих би ДЕРК могао ријешити спор или одређене захтјеве, одржава се формална јавна расправа.

Редовне сједнице и све врсте јавних расправа су отворене за јавност.

Актуелни Правилник о лиценцама је додатно поједноставио и убрзао поступак издавања лиценци за дјелатност међународне трговине електричном енергијом, чиме се значајно редуковала и количина докумената која је досада из формално-процедуралних разлога циркулисала како унутар ДЕРК-а тако и у комуникацији са подносиоцем захтјева и заинтересованим трећим лицима. Стога је у фебруару 2016. године донесена *Одлука о форми и садржају образаца за подношење захтјева за издавање лиценце*. Истовремено, уважавајући престанак постојања лиценци за међународну трговину електричне енергије за сопствене потребе измијењена је Одлука о висини једнократне накнаде за спровођење поступка у складу са Правилником о лиценцама.

Правила о помоћним и системским услугама и балансирању електроенергетског система БиХ

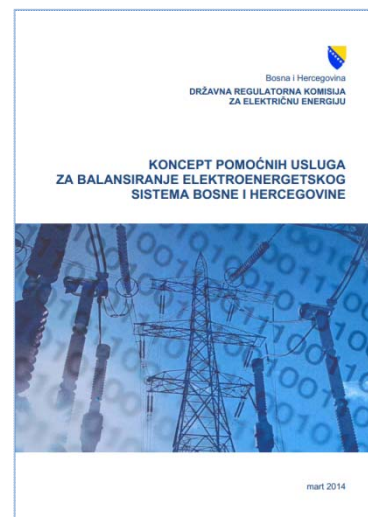
Током протеклих неколико година, свјесна важности помоћних услуга и балансирања (уравнотежења) електроенергетског система, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је у сарадњи са Независним оператором система у БиХ и другим електропривредним компанијама, спровела низ активности којима је установљен нови начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система Босне и Херцеговине.

Концепт помоћних услуга за балансирање електроенергетског система Босне и Херцеговине, утврђен у марту 2014. године, дефинисао је темељна рјешења, илустровао значајан број процедура које је требало израдити, те стратешки трасирао даље правце употпуњавања постојећег регулаторног оквира пружања помоћних услуга за балансирање електроенергетског система.

Бројне активности ДЕРК-а и НОС-а БиХ, детаљно описане у претходном Извјештају о раду регулаторне комисије, резултирале су скупом правила и одлука којим су тржишни принципи од 1. јануара 2016. године уведени у раније потпуно регулисани начин пружања помоћних услуга и уравнотежења електроенергетског система БиХ. Тиме је повећана сврховитост отвореног veleпродајног и малопродајног тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини (видјети дио 3.8).

Током 2016. године, балансно тржиште електричне енергије у Босни и Херцеговини је успјешно функционисало и примјер је успјешног модела у југоисточној Европи. Ипак, уважавајући рану фазу примјене и динамичност природе овог тржишта, ДЕРК је током године континуирано пажљиво пратио његово функционисање и по потреби мијењао акта која уређују његово дјеловање.

Пет мјесеци примјене новог модела је указало на потребу за подешавањем тарифе за системску услугу, узимајући у обзир износ трошкова набавке помоћних услуга у том периоду и процјене за наредни период. Трошкови набавке помоћних услуга секундарне и терцијарне резерве, те енергије за покривање

губитака у преносном систему су били мањи од планираних, као и трошак компензација нежељених одступања регулационог подручја БиХ, који се у пракси не може поуздано предвидјети. Последица наведеног је било увећање стања на рачуну свих услуга, те је ДЕРК у јуну 2016. године тарифу за системску услугу смањив са 0,5014 фенинга/kWh на 0,3761 фенинга/kWh, уз почетак примјене од 1. јула 2016. године. Тиме је уравнотежен однос прихода по основу тарифе за системску услугу и расхода по основу плаћања за набавке помоћних услуга.

Јуна 2016. године, у циљу даљњег унапређења рада балансног тржишта, те отклањања уочених неравнотежа у погледу одређених финансијских величина и њихових тенденција током практичне примјене, донијета је *Одлука о измјени Одлуке о одређивању коефицијената и граничних цијена за помоћне услуге*. Најзначајнији сегмент измјене односи се на повећање граничне цијене за пружање капацитета у секундарној регулацији са 22,5 KM/kW мјесечно на 30 KM/kW мјесечно, а све у циљу објективнијег вредновања ове услуге и подстицања понуђача да пружају ову услугу у већем обиму.

У новембру 2016. године ДЕРК је покренуо активности измјена и допуна Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге, како би побољшао услуге пружања терцијарне резерве. Општа јавна расправа о нацрту документа је одржана крајем новембра, а средином децембра 2016. године је усвојена *Одлука о измјенама и допунама Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*. Поред иновираних нормирања услуга терцијарне регулације, НОС-у БиХ омогућено је самостално доношење одлука о набавци недостајућих количина помоћних услуга на тржишту, без раније потребне посебне одлуке ДЕРК-а, чиме се практично убрзава доношење одлука и додатно поспјешује рад балансног тржишта.

У циљу спровођења Одлуке о измјенама и допунама Методологије, било је потребно дефинисати коефицијент накнаде за необезбијеђени капацитет терцијарне регулације, те је средином децембра 2016. године донијета *Одлука о допуни Одлуке о одређивању коефицијената и граничних цијена за помоћне услуге*.

Током 2016. године ДЕРК је редовно доносио одлуке о обезбијеђењу недостајућих количина помоћних услуга за наредни календарски мјесец. Ове одлуке су се односиле на оне помоћне услуге за које годишњим и мјесечним јавним набавкама није био обезбијеђен потребан обим, па је пружаоце требало одредити на регулисани начин. Успјешним развојем балансног тржишта је значајно повећана понуда услуга, те су већ на годишњим тендерима које је крајем 2016. године организовао НОС БиХ, потребе за помоћним услугама у 2017. години у цијелости задовољене.

Правилник о прикључку

Правилник о прикључку прописује процедуре за прикључак нових објеката произвођача или купаца на преносну мрежу напонског нивоа 400, 220 и 110 kV, прикључак објеката на средњенапонски ниво 35, 20, 10 и 6 kV у трафостаницама 110/x kV Електропреноса БиХ, као и за постојеће објекте у случају повећања инсталисане снаге, доградње или реконструкције објекта. Правилником се уређују поступци издавања услова за прикључак корисника, израде елабората и издавања одобрења за прикључење, дефинишу основе уговорних односа између корисника преносне мреже и регулишу накнаде које корисници плаћају за прикључење. Актуелни Правилник, донесен је 2008. године, а мијењан је и допуњаван 2010. и 2012. године.

Потакнут промјенама у сектору, ДЕРК је иницирао припрему нових правила о прикључењу. Користећи радни текст који је припремио Електропренос БиХ, ДЕРК је у априлу 2016. године утврдио Нацрт новог правилника о прикључку који у основи задржава процедуре, институте и рјешења установљена правилима из 2008. године, али их и усклађује са практичним потребама, или их слиједом покренутих иницијатива употпуњава како би проширио простор за ефикаснију реализацију електроенергетских инфраструктурних пројеката за које је овај пропис капиталног значаја.

Представници више субјеката на које нови правилник може утицати су учествовали у општој јавној расправи одржаној у мају 2016. године, током које су у једном двосмјерном процесу помогли припрему иновираниог текста Нацрта правилника. Сprovedена расправа је указала на неопходност да се о појединим техничким питањима прибави мишљење стручне јавности, због чега је накнадно организована и техничка јавна расправа. Овакво одређење је уважило чињеницу паралелног одвијања поступка доношења новог Мрежног кодекса, препознавајући корист синхронизације активности између обрађивача оба акта како би нормирана рјешења била међусобно компатибилна.

Техничка јавна расправа на коју су позвани стручњаци из предметне области из надлежних министарстава, регулаторних комисија, Електропреноса БиХ, Независног оператора система у БиХ, оператора дистрибутивног система, те надлежних тијела из области обновљивих извора енергије је одржана средином новембра 2016. године. У вријеме израде овог Извјештаја трају активности у финализацији Приједлога правилника о прикључку, чије доношење је планирано за наредну годину.

3.2 Документа која одобрава ДЕРК

Индикативни план развоја производње 2017. – 2026.

Индикативни план развоја производње се израђује сваке године за десетогодишњи период. Сврха плана је да информише

садашње и будуће кориснике електроенергетског система о потребама и постојећим пројектима изградње нових производних капацитета. Истовремено, овај план се користи и као један од основа за израду *Дугорочног плана развоја преносне мреже* у Босни и Херцеговини, који се, обухватајући и проблематику нових прекограничних водова, такође, израђује сваке године покривајући десетогодишњи период.

Основни циљ Индикативног плана развоја производње је анализа биланса снаге и енергије на преносној мрежи за наредних десет година. Израда овог документа је и у функцији испуњавања обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E).

Независни оператор система у БиХ, као и сви други оператори система удружени у ENTSO-E, има обавезу да да свој допринос у изради *Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година* (TYNDP) који се, у складу са Уредбом (ЕЗ) бр. 714/2009 о условима за приступ мрежи за прекограничну размјену електричне енергије, припрема сваке друге године.² У том смислу, НОС БиХ има обавезу достављања планова развоја електроенергетског система БиХ који су базирани на потрошњи и производњи која укључује и нове изворе, те планираним појачањима интерне преносне мреже и интерконекција. Наведене активности претпостављају и подразумевају пуну координацију на регионалном нивоу, уз анализу могућих загушења на интерној мрежи и прекограничним водовима.

Прогноза потрошње електричне енергије за период од 2017. до 2026. године је израђена уз коришћење стеченог искуства у припреми ове врсте планова, уважавајући постојеће трендове као и процјене различитих међународних и домаћих институција. Поред наведеног, вриједан фактор при прогнозирању потрошње електричне енергије је кретање бруто друштвеног производа, при чему се користе подаци и процјене међународних финансијских институција.

За израду *Индикативног плана развоја производње за период 2017. – 2026. година* су обезбијеђени адекватни улазни подаци, мада поједини корисници преносног система не достављају податке према одредбама Мрежног кодекса, првенствено у домену потрошње. Такође, евидентно је да поједини инвеститори нереално процјењују годину уласка објекта у погон, у ком случају НОС БиХ врши своју процјену. У смислу информисања о динамици реализације прикључења нових производних објеката на преносну мрежу је препозната потреба значајнијег доприноса ентитетских ресорних министарстава и регулаторних комисија.

² TYNDP 2016, односно најновији *Европски план развоја преносне мреже за наредних десет година* ревидован је након јавних консултација и објављен 20. децембра 2016. године. Мишљење ACER-а о документу очекује се током прољећа 2017. године.

Јавна расправа о документу, одржана у априлу 2016. године, усредосредила се на прогнозу потрошње, нове производне капацитете и билансе снаге и енергије на преносној мрежи. Биланси снаге и енергије за наредних десет година упућују на потребу изградње нових производних капацитета. Такође, указано је на потребу измјена *Мрежног кодекса* и *Правилника о прикључку*.

О првој верзији овог документа ДЕРК је НОС-у БиХ доставио своје примједбе и препоруке, посебно у домену интеграције обновљивих извора. Иновирану верзију Плана Државна регулаторна комисија за електричну енергију је одобрила у јуну 2016. године доношењем *Одлуке о одобрењу Индикативног плана развоја производње за период 2017. – 2026. година*.

Дугорочни планови развоја преносне мреже

Први Дугорочни план развоја преносне мреже, који се односио на период 2014. – 2023. година, Државна регулаторна комисија за електричну енергију одобрила је 2014. године.

Израдом Дугорочног плана омогућава се квалитетније испуњавање обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E) у погледу доприноса изради Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година.

Према важећим законским одредбама, Дугорочни план развоја преносне мреже се израђује сваке године и покрива наредни десетогодишњи период. Дугорочни план за наредни десетогодишњи период треба бити достављен ДЕРК-у на одобрење до краја октобра. Значај припреме Дугорочног плана се огледа у чињеници да Електропренос БиХ на основу овог плана израђује годишњи инвестициони план и доставља га ДЕРК-у на одобрење до краја новембра за наредну годину.

Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2015. – 2024. године је упућен на одобрење тек у децембру 2015. године, са 13 мјесеци закашњења. Иако су тада већ требали бити разматрани плански документи за наредни период (2016. – 2025. година), ДЕРК је приступио његовом разматрању и одобрио га почетком 2016. године. Планом се предвиђа инвестициона активност у износу од 845,72 милиона КМ. За изградњу нових објеката је планирано 352,21 милиона КМ (трансформаторске станице 147,35, далеководи 81,61 и интерконекције 123,26 милиона КМ), а за реконструкцију 479,81 милиона КМ (високотисна и среднетисна постројења 336,03 и далеководи 143,78 милиона КМ).

Почетком јула 2016. године, овај пут уз закашњење од седам мјесеци, на одобрење је достављен *Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2016. – 2025. године*. Наведени план ДЕРК је одобрио 30. августа 2016. године. Планом се предвиђа

утрошак средстава у износу од 902,28 милиона КМ. На изградњу нових објеката је планирано 352,31 милиона КМ, за реконструкцију и санацију постојеће инфраструктуре 536,27 милиона КМ, те за уградњу пригушница 13,70 милиона КМ.

Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2017. – 2026. година је достављен на одобрење средином децембра 2016. године, уз значајно краће закашњење. Овај плански докуменат, који је као и претходне припремио Електропренос Босне и Херцеговине, а чију ревизију је извршио Независни оператор система у Босни и Херцеговини, дефинише потребна појачања постојећих и изградњу нових објеката преносне мреже како би се благовремено покренуле активности на пројектовању, изградњи и пуштању у погон инфраструктуре неопходне за континуирано снабдијевање и стабилност система. Вриједност укупних улагања предвиђених овим Дугорочним планом износи 825,44 милиона КМ.

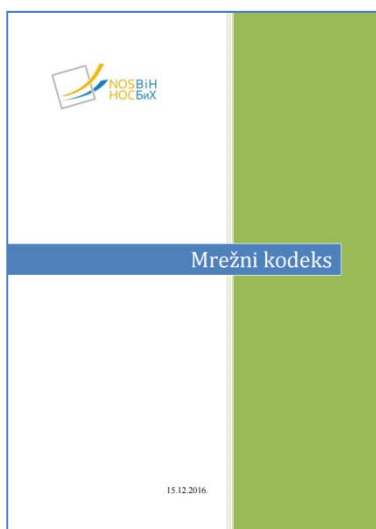
Дугорочни план предвиђа изградњу нових трафостаница и далековаода у БиХ у вриједности од 206,12 милиона КМ, те нових међудржавних далековаода у вриједности од 89,99 милиона КМ. План, такође, укључује реконструкцију и проширење трафостаница (331,04 милиона КМ), реконструкцију далековаода (140,59 милиона КМ), обнављање SCADA система (Систем за надзор, управљање и прикупљање података) и телекомуникационе опреме (44 милиона КМ), те уградњу пригушница за побољшање напонских прилика у електроенергетском систему (13,70 милиона КМ). Доношење одлуке по достављеном документу Државна регулаторна комисија планира у јануару 2017. године.

Одобрени дугорочни планови су објављени у оквиру интернет презентације НОС-а БиХ и ДЕРК-а.

Мрежна правила

ДЕРК је с пажњом пратио ток и напредак активности у изради новог *Мрежног кодекса*, које је у априлу 2016. године покренуо НОС БиХ. Кроз рад у ту сврху формиране Техничке комисије, свим учесницима на тржишту електричне енергије је омогућено давање коментара на радне материјале. Информације о састанцима Техничке комисије су јавно објављиване, уз могућност учешћа свих заинтересованих страна.

Мрежни кодекс је један од кључних докумената за функционисање електроенергетског система и тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини. Њиме се уређује начин планирања и развоја преносног система, услови за прикључење (процедуре, уговори, критеријуми), начин оперативног планирања (предвиђање потрошње, управљање мрежним ограничењима) и оперативног рада (диспечинг, процедуре, комуникације), мјере у непредвиђеним ситуацијама (контрола потрошње, обнова рада система након потпуног или дјелимичног распада), начин на који се обавља обрачунско мјерење у електроенергетском

систему и остале неопходне техничке мјере за квалитетан и поуздан рад преносног система.

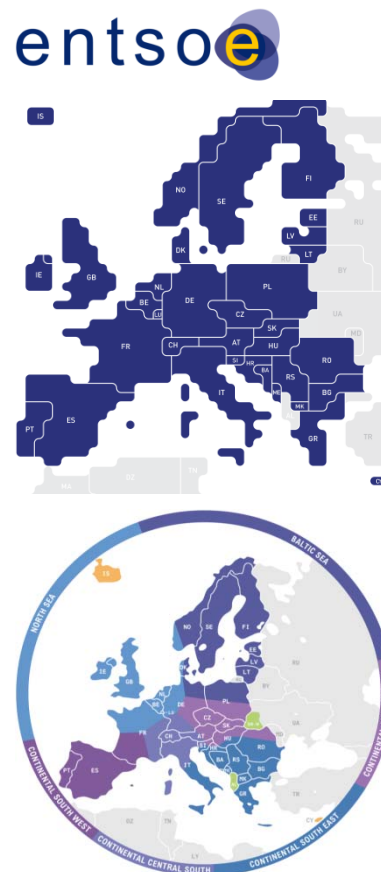
Циљ Мрежног кодекса је да дефинише елементе за сигурно и поуздано функционисање електроенергетског система БиХ, да омогући развој, одржавање и управљање преносном мрежом у складу са примјењивим правилима и позитивном европском праксом.

Нови Мрежни кодекс представља квалитативни искорак у структуралном и нормативном смислу, додатно детерминише припрему планских докумената и процедуре прикључења, те у значајној мјери преузима стандарде дефинисане Европским мрежним правилима, укључујући иновирани обиме напонских нивоа у нормалном и поремећеном погону.

ДЕРК је одобрио нови Мрежни кодекс на сједници одржаној 15. децембра 2016. године.

Хармонизација, односно једнозначно уређење цијелог скупа правила за рад мрежа је препознато у Трећем енергетском пакету ЕУ. Сходно томе, земље чланице ЕУ, кроз пуни ангажман Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E) и Агенције за сарадњу енергетских регулатора (ACER) спроводе комплексну активност доношења правила за рад мрежа (мрежна правила ЕУ – енг. *Network Codes*). Скуп ових правила у домену електричне енергије је првобитно организован у три групе:

- *Правила о прикључивању*
 - Правила о захтјевима за произвођаче електричне енергије (RfG),
 - Правила за прикључак купца (DCC),
 - Правила за прикључивање истосмјерном струјом високог напона (HVDC),
- *Правила о управљању системима*
 - Правила о оперативној безбједности (OS),
 - Правила о оперативном планирању и распореду (OPS),
 - Правила о контроли оптерећења и фреквенције и о резервама (LFCR),
 - Правила о хитним случајевима и поновној успостави (ER),
- *Правила о тржишту*
 - Правила о додјели капацитета и управљању загушењем (CACM),
 - Правила о дугорочној додјели капацитета (FCA),
 - Правила о уравнотежењу (EB).

Садржај свих правила за рад мрежа постаје дио легислативе Европске уније и директно се примјењује у њеним чланицама доношењем уредби Европске комисије.

У Уговорним странама Енергетске заједнице, према дефинисаној процедури, транспозицију уредби у национално законодавство требају извршити национални регулатори, након што релевантне одлуке донесе Стална група на високом нивоу Енергетске заједнице (PHLG).

До 31. децембра 2016. године у Европској унији, уз рок за примјену од три године, ступиле су на снагу слjedeће уредбе:

- Уредба Комисије (ЕУ) 2015/1222 од 24. јула 2015. о успостављању смјерница за додјелу капацитета и управљање загушењима (CACM),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631 од 14. априла 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу (RfG),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 од 17. августа 2016. о успостављању мрежних правила за прикључак купца (DCC),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1447 од 26. августа 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање на мрежу система за пренос истосмјерном струјом високог напона и истосмјерно прикључених модула електроенергетског парка (HVDC), и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1719 од 26. септембра 2016. о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета (FCA).

Чланице Европске уније су 4. маја 2016. године дале позитивно мишљење на Нацрт уредбе Комисије (ЕУ) о успостављању смјерница за рад система за пренос електричне енергије, којом су обједињена Правила о оперативној безбједности (OS), Правила о оперативном планирању и распореду (OPS) и Правила о контроли оптерећења и фреквенције и о резервама (LFCR).³

Током 2017. године Европска комисија, ACER и ENTSO-E ће спроводити интензивне активности на завршетку преосталих правила за рад мрежа, а у Енергетској заједници слиједи активности на доношењу одлука према којима ова правила постају дио *acquis*-а Енергетске заједнице. Стога се проблематика правила за рад мрежа намеће као једна од кључних активности у раду надлежних институција у Босни и Херцеговини, прије свега Државне регулаторне комисије за електричну енергију и Независног оператора система у БиХ.

³ У вријеме израде овог извјештаја Нацрт уредбе је у фази провјере усаглашености са главним принципима Европске уније и Трећег пакета, коју спроводи Европски парламенат и Савјет. Доношење уредби се очекује током 2017. године.

Правила за додјелу прекограничних преносних капацитета

Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO) чије сједиште је у Подгорици, формално је успостављена 27. марта 2014. године, уз почетак оперативног дјеловања од 27. новембра 2014. године, када су организоване годишње аукције на границама БиХ – Црна Гора и БиХ – Хрватска.

Током 2016. године SEE CAO је свој рад организовао у складу са *Аукцијским правилима за додјелу прекограничних преносних капацитета*, која су у септембру 2015. године на захтјев оператора одобрили надлежни национални регулатори из региона. У 2016. години припремљена је нова верзија Аукцијских правила, уз потребне консултације са учесницима у сектору и Регулаторним одбором Енергетске заједнице (ECRB). Уважавајући заједнички став ECRB-а о Аукцијским правилима, ДЕРК је 28. септембра 2016. године донио *Одлуку о одобрењу Аукцијских правила за додјелу прекограничних преносних капацитета* (у верзији 1.4 из августа 2016. године), која је Независни оператор система у Босни и Херцеговини доставио на одобрење.

ДЕРК је у више прилика, на домаћим и међународним скуповима, изражавао своју подршку успјешном раду SEE CAO, уз поздрављање укључивања Македонског оператора електропреносног система (МЕПСО) од новембра 2016. године и очекивање да ће у географски обухват у скорој будућности бити укључени оператори из свих земаља југоисточне Европе.

С обзиром да Србија не учествује у раду ове Канцеларије, и даље постоји потреба регулисања правила за додјелу прекограничних капацитета на заједничкој граници БиХ и Србије, и то на годишњем, мјесечном и дневном нивоу. Стога је ДЕРК, на захтјев НОС-а БиХ, 16. новембра 2016. године одобрио:

- *Правила за годишње и мјесечне аукције за додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја ЈП Електромрежа Србије (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) за 2017. годину, и*
- *Правила за дневне аукције за додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја ЈП Електромрежа Србије (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) за 2017. годину.*

Како SEE CAO не покрива унутардневну додјелу прекограничних преносних капацитета, то су на захтјев НОС-а БиХ истом одлуком ДЕРК-а одобрена и:

- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и ЈП Електромрежа Србије (ЕМС) за 2017. годину,*

- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и Црногорског електропреносног система АД (ЦГЕС) за 2017. годину, и*
- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Хрватског оператора преносног система (ХОПС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) за 2017. годину.*

Додјелу преносних капацитета и у 2017. години на граници са Србијом путем годишњих и мјесечних аукција спроводи ЕМС, а дневне и унутардневне аукције спроводи НОС БиХ. Унутардневне аукције на граници са Хрватском спроводи ХОПС, а на граници са Црном Гором НОС БиХ.

Споразум о заједничкој регулационој резерви у Контролном блоку СХБ

Првобитни Споразум о заједничкој регулационој резерви у Контролном блоку СХБ, између оператора преносних система Словеније (ЕЛЕС), Хрватске (Хрватски оператор преносног система – ХОПС) и Босне и Херцеговине (Независни оператор система у БиХ – НОС БиХ) потписан је у јануару 2014. године, након одобрења ДЕРК-а из децембра 2013. године.

Тиме је значајно унапријеђена и ранија успјешна сарадња оператора у заједничком Контролном блоку СХБ (Словенија – Хрватска – Босна и Херцеговина), као дијелу Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E) и њене Регионалне групе Континентална Европа.

Примјена овог трилатералног Споразума омогућила је ефикаснији начин коришћења расположивих извора за задовољење потребе за активирањем резерве снаге. Сви укључени оператори система су смањили потребне количине закупа резерве снаге користећи предности синергетских ефеката конструктивне сарадње унутар заједничког Контролног блока.

Током 2016. године су спроведене активности на закључењу иновираног Споразума, који уважава почетак рада Термоелектране Станари чија је инсталисана снага већа од раније коришћених 250 MW у прорачуну потребних количина резерве. У новом тексту су ажуриране и потребне количине за негативну терцијарну резерву (резерву ‘надоле’) и детаљније су обрађени поједини технички аспекти примјене Споразума, укључујући ангажовање, обрачун и плаћања регулационих резерви.

Крајем децембра 2016. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију је одобрила закључење иновираног Споразума о заједничкој регулационој резерви у Контролном блоку СХБ.

Рад корисника преносног система током функционалних испитивања и пуштања у рад

Поводом завршетка радова на изградњи Термоелектране Станари, првог изграђеног објекта овог типа у Босни и Херцеговини након истека 28 година, на приједлог Независног оператора система у БиХ, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је крајем 2015. године дала сагласност на начин рада Компаније ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари током функционалних испитивања и пуштања у рад.

Изузетно од Тржишних правила, Компанији је као кориснику преносног система одобрено да у периоду од шест мјесеци обезбјеђује капацитет резерве, односно енергију за покривање сопствених дебаланса и да сва нежељена одступања надокнађује кроз компензационе програме које дефинише НОС БиХ.

Како у овом периоду нису комплетирана сва функционална испитивања, ДЕРК је, цијенећи позитивне ефекте примјене своје првобитне одлуке на рад електроенергетског система БиХ и познавајући ENTSO-E стандарде у погледу трајања функционалних испитивања, својим одлукама практично одобрио продужење таквог начина рада за додатна три мјесеца.

Функционална испитивања на електропреносној мрежи су трајала од 4. јануара 2016. године када је електрана први пут синхронизована на електроенергетски систем БиХ до званичног почетка комерцијалног рада Термоелектране Станари 20. септембра 2016. године.

3.3 Поступци лиценцирања

Током 2016. године ДЕРК је издао пет лиценци за дјелатност међународне трговине електричном енергијом. Због истека рока важења претходно издане лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом су спроведени поступци и обновљене лиценце са периодом важења од пет година сљедећим субјектима:

- ГЕН-И д.о.о. Сарајево (јануар 2016.),
- Alpiq Енергија ВН д.о.о. Сарајево (април 2016.).

Привремене лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом са периодом важења од двије године су додијељене субјектима који се први пут појављују са захтјевима:

- Витол Адриатик д.о.о. Сарајево (март 2016.),
- Прво плинарско друштво д.о.о. Сарајево (јуни 2016.),
- Г-Петрол д.о.о. Сарајево (јули 2016.).

Лиценце за дјелатност међународне трговине које су издате након јануара 2016. године користе се у складу са *Стандард-*

ним условима за коришћење лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом. Доношењем ових услова, као стандардног и унапријед познатог скупа регула о правима и обавезама власника лиценце (чије се прихватање потврђује подношењем писмене изјаве већ уз сам захтјев за добијање лиценце), ДЕРК је додатно поједноставио и убрзао поступак издавања ове врсте лиценце који је у пракси најбројнији. Тиме је значајно редукована и количина докумената која је досада из формално-процедуралних разлога циркулисала како унутар ДЕРК-а тако и у комуникацији са подносиоцем захтјева и заинтересованим трећим лицима.

LE Trading ВН д.о.о. Бања Лука, који у претходном периоду није имао лиценцу ДЕРК-а, поднио је непотпун захтјев за издавање лиценце за дјелатност међународне трговине. Поступак додјеле лиценце још није окончан јер подносилац захтјева још није отклонио предочене му недостатке захтјева.

У фебруару 2016. године, Одлуком ДЕРК-а је укинута лиценца за дјелатност међународне трговине друштву Repower Adria д.о.о. Сарајево, на захтјев самог корисника лиценце.

Након пријаве извршених промјена сједишта, односно адресе два лиценцирана субјекта, донесене су одлуке о наставку коришћења лиценци на новорегистрованим адресама за сљедећа друштва: Proenergy д.о.о. Сарајево (октобар 2016.) и HER-Trade д.о.о. Мостар (децембар 2016.).

Поред компанија које су већ наведене у овом извештају као власници лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом, у претходном периоду у истом статусу су регистровани и ХСЕ БХ д.о.о. Сарајево, МХ Електропривреда Републике Српске Матично предузеће, а.д. Требиње, ЈП Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне д.д. Мостар, ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине д.д. Сарајево, Energy Financing Team д.о.о. Билећа, Еспада д.о.о. Мостар, Comsar Energy Trading д.о.о. Бања Лука, Ахро д.о.о. Сарајево, Petrol ВН Oil Company д.о.о. Сарајево, EFT – Рудник и Термоелектрана Станари д.о.о. Станари, Интеренерго д.о.о. Сарајево и Danske Commodities ВН д.о.о. Сарајево.

Лиценцу за обављање дјелатности независног оператора система има Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Сарајево, а за дјелатност преноса електричне енергије Електропренос Босне и Херцеговине а.д. Бања Лука. Јавно предузеће за комуналне дјелатности Комунално Брчко д.о.о. Брчко је у посједу лиценце за дистрибуцију електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ и лиценце за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом на територији БиХ.

Електропренос Босне и Херцеговине је сваке године, па и ове, у односу на стање претходне године ажурирао и пријављивао промјене у прегледима објеката које користи у обављању

дјелатности преноса електричне енергије, као и у прегледима далековода који нису у његовом власништву и нису у функцији преноса електричне енергије у БиХ, о чему је ДЕРК у априлу 2016. године донио одговарајуће закључке.

Развојем тржишта и регулаторног оквира, јачањем конкуренције и посебно повећањем броја трговаца на тржишту електричне енергије, престали су разлози да се одређени индустријски потрошачи баве и међународном трговином – увозом електричне енергије ради задовољавања сопствених потреба коришћењем посебне лиценце. Стога, од 1. јануара 2017. године неће више бити активне лиценце за међународну трговину електричном енергијом за сопствене потребе издате у складу са раније важећим правилима.

3.4 Праћење активности лиценцираних субјеката

Током године у оквиру својих редовних активности Државна регулаторна комисија за електричну енергију прати усклађеност рада лиценцираних субјеката са прописаним условима коришћења лиценци, а прије свега надзором регулисаних субјеката НОС БиХ, Електропренос БиХ и ЈП Комунално Брчко.

Праћење активности се врши анализом редовних и ванредних извјештаја које подносе сви лиценцирани субјекти, као и путем посјета власницима лиценци, са или без најаве. Власници лиценци подносе годишње, полугодишње, мјесечне и дневне извјештаје о појединим активностима, како оним финансијске, тако и техничке и организационе природе. Такође су доступни и извјештаји власника лиценци о ванредним погонским догађајима у систему.

Посјете стручног особља ДЕРК-а регулисаним субјектима омогућавају директан увид у њихове документе и активности што има велики значај, посебно приликом анализе финансијске позиције субјеката са становишта примјене одобрених тарифа.

Током октобра и новембра 2016. године су обављене посјете слjedeћим регулисаним субјектима:

- Независни оператор система у Босни и Херцеговини,
- Електропренос Босне и Херцеговине, и
- ЈП Комунално Брчко.

Након обављене посјете у функцији регулаторног надзора ДЕРК је позвао НОС БиХ да се одговорно односи према оквиру и структури одобрених трошкова и расхода. Указано је на обавезу поштовања рокова за ревизију и доставу Дугорочног плана развоја преносне мреже (до краја октобра текуће године за период који покрива наредних десет година).

Наложено је праћење квалитета напона у складу са стандардом EN 50160 и утицаја великих потрошача на квалитет напона у тачкама прикључења на преносну мрежу.

Наглашена је неопходност благовременог и потпуног извјештавања о међународним активностима НОС-а БиХ укључујући активности у оквиру Центра за координацију безбједности (SCC), Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO), Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E), као и о актуелном статусу и спровођењу споразума на нивоу Контролног блока СХБ (Словенија – Хрватска – БиХ).

У вези проблематике прикључења и пуштања у погон нових производних објеката, препозната је потреба преношења стечених искустава у правила и прописе који третирају ову проблематику. У наредном периоду ће бити корисно израдити и свим потенцијалним инвеститорима учинити доступним прегледан информативан материјал са неопходним корацима у фази прикључења и пуштања у пробни рад новог производног објекта. Носилац поменутих активности би требао да буде НОС БиХ, уз консултације са Електропреносом БиХ, надлежним регулаторима и министарствима.

У погледу максималне могуће снаге прихвата из неуправљивих извора у електроенергетски систем БиХ, од НОС-а БиХ је у више наврата тражена процјена за иновирање максималне могуће снаге прихвата из неуправљивих извора, која укључује соларне и вјетроелектране. С тим у вези поновљен је захтјев да се ДЕРК-у достави приједлог са технички аргументованом процјеном на основу које би ДЕРК могао донијети одговарајућу одлуку.

У циљу повећања транспарентности, укључујући информисање и квалитетну интеракцију учесника на тржишту, истакнут је значај правовремене објаве правила, прописа, формулара и других докумената, као и ажурирања енергетских показатеља и других информација на интернет страници НОС-а БиХ.

У оквиру регулаторног надзора ДЕРК је од Електропреноса БиХ затражио да извјештаје о спровођењу одобреног Дугорочног плана развоја преносне мреже и Плана инвестиција доставља у форми табеларних прегледа, уз подсећање на придржавање прописане динамике у достави нових планских докумената на одобрење.

С обзиром на дуготрајан проблем високих напонских прилика у преносној мрежу, од Електропреноса БиХ је затражено да у сарадњи са НОС-ом БиХ и сусједним операторима изнађе оптимално рјешење за БиХ. Како ниво и трајање напонских одступања доводи до деградације опреме и оперативних проблема од утицаја не само на потрошњу, већ и на производњу, указано је на потребу реализовања одговарајућих инвестиција из Дугорочног плана развоја преносне мреже.

Компанији је сугерисано да се у што краћем року и уз поштовање релевантних закона ријеши питање потраживања које Компанија има од других пословних субјеката у земљи.

Посебно је указано на неопходност константног побољшања квалитета услуга, првенствено кроз унапређивање погонске спремности објеката и водова, те изградњу нове инфраструктуре у функцији поузданог снабдијевања и прикључења нових корисника.

Државна регулаторна комисија је од ЈП Комунално Брчко још једном затражила завршетак рачуноводственог раздвајања дјелатности које нису везане за електроенергетски сектор и реализацију обавезе евидентирања прихода Радне јединице *Електродистрибуција* одвојено од прихода које предузеће остварује другим дјелатностима (производња и дистрибуција воде, одржавање и уређење јавних површина, те прикупљање, одвоз и депоновање комуналног отпада).

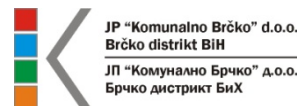
ДЕРК је подсјетио регулисани субјекат на обавезу рјешавања власничких односа над основним средствима у функцији дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом, а која се воде као основна средства Владе Брчко Дистрикта БиХ, док ЈП Комунално Брчко има право служности. Указано је на неопходност разјашњења питања амортизације над тим средствима, посебно у контексту инвестиционог одржавања.

Власник лиценце је позван да припреми дугорочни план инвестиција, у коме би се исказала потребна средства као и начин њиховог обезбјеђивања. Истакнута је обавеза ажурирања прилога лиценце за обављање дјелатности дистрибуције електричне енергије, односно *Прегледа објеката* који се користе за ту дјелатност.

Уочавајући значајан удио трошкова радне снаге приликом анализе расхода предузећа, ДЕРК је указао на потребу одговарајућег дјеловања у том сегменту, посебно у погледу запошљавања, при томе истичући дјеловање конкурентних снабдјевача на тржишту електричне енергије.

У функцији регулаторног надзора током децембра 2016. године су обављене посјете међународним трговцима: Proenergy д.о.о. Сарајево, Прво плинарско друштво д.о.о. Сарајево и Г-Петрол д.о.о. Сарајево.

Посјете су извршене ради прегледа лиценциране активности и утврђивања чињеница о испуњавању прописаних услова за коришћење лиценце. Том приликом наглашена је неопходност перманентног задовољавања општих и специфичних критеријума (у случају обављања других дјелатности власник лиценце је

дужан обезбиједити рачуноводствено раздвајање лиценциране од других дјелатности).

Истакнуте су обавезе поштовања тарифа, те Тржишних правила и Мрежног кодекса, уз право учешћа у раду техничких комитета. Такође, током посјета су извршени увиди и у друге пословне документе међународних трговаца, прикупљене информације о проблемима са којима се суочавају поједини субјекти, те сугерисана повећана пажња у појединим аспектима обављања лиценциране дјелатности који могу угрозити поштовање прописаних услова коришћења лиценце.

Сагледано је тренутно финансијско стање субјеката у свјетлу испуњавања прописаних услова везаних за висину уписаног капитала, те финансијску стабилност власника лиценци.

Током надзора је евидентиран повећани интерес за дјеловање на малопродајном тржишту електричне енергије.

3.5 Рјешавање спорова

Рјешавање спорова међу корисницима преносног система је међу редовним надлежностима и овлашћењима ДЕРК-а. Електропренос Босне и Херцеговине и Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне су прва два субјекта која су затражила од ДЕРК-а да дјелује у овој функцији и разријешу њихов вишегодишњи спор. Спор је настао због разлика у гледиштима о постојању обавезе једне стране да другој страни плати трошкове накнаде за прикључење ХЕ Мостарско блато на преносну мрежу.

Оцијенивши да су обје стране доставиле довољно доказа на основу којих може правилно и потпуно утврдити чињенично стање, ДЕРК је одлучио спор ријешити у скраћеном поступку и о чему је претходно обавијестио стране у спору и јавност. Није било приговора оваквој намјери ДЕРК-а.

Доношење одлуке о оправданости аргумената и једне и друге стране се очекује до краја јануара следеће године. То ће бити прва одлука у пракси ДЕРК-а оваквог карактера. Озбиљном је чине специфичност природе и вриједност захтјева, наступ регулаторног тијела у новој функцији, њен могући утицај на економске интересе обје стране. А посебно ће бити важна за изградњу и јачање повјерења да ДЕРК и убудуће процесира спорове између заинтересованих страна.

Одлука Државног регулатора је обавезујућа али не искључује право било које стране у спору за покретање поступка пред надлежним судом.

3.6 Технички аспект рада електроенергетског система

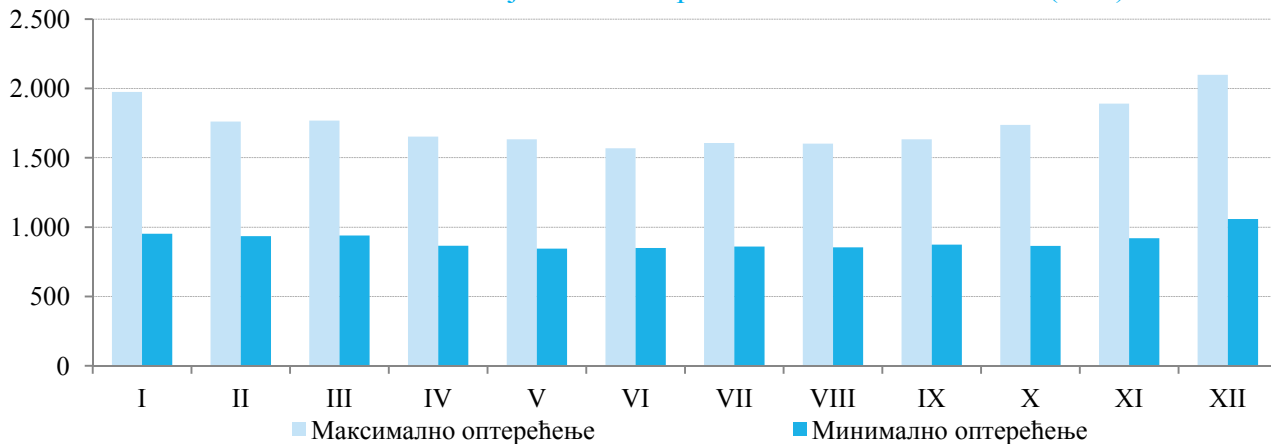
Електроенергетски систем БиХ је у току године радио стабилно и без већих проблема. Свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Извршени су сви планирани и накнадно тражени радови у преносној мрежи у функцији текућег и инвестиционог одржавања.

Током 2016. године, а након успјешног завршетка тестирања током пробног периода, у редовну производњу ушла је Термоелектрана Станари инсталисане снаге 300 MW.

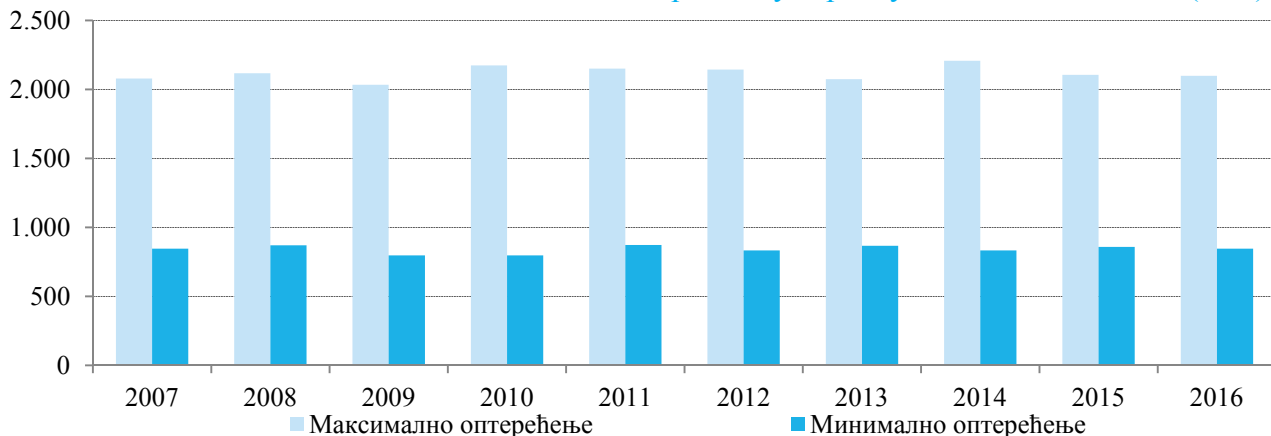
Максимално оптерећење електроенергетског система у 2016. години од 2.098 MW је забиљежено 31. децембра 2016. године у осамнаестом часу, док је максимална дневна потрошња од 40.340 MWh електричне енергије остварена 23. децембра 2016. године.

Минимално оптерећење од 845 MW је забиљежено 23. маја 2016. године у шестом часу, а минимална дневна потрошња у износу од 27.296 MWh је остварена 19. јуна 2016. године. Максимално и минимално оптерећење током 2016. године је приказано на слици 1, а за претходних десет година на слици 2.

Слика 1. Максимално и минимално мјесечно оптерећење током 2016. године (MW)

Слика 2. Максимално и минимално годишње оптерећење у периоду 2007. – 2016. година (MW)

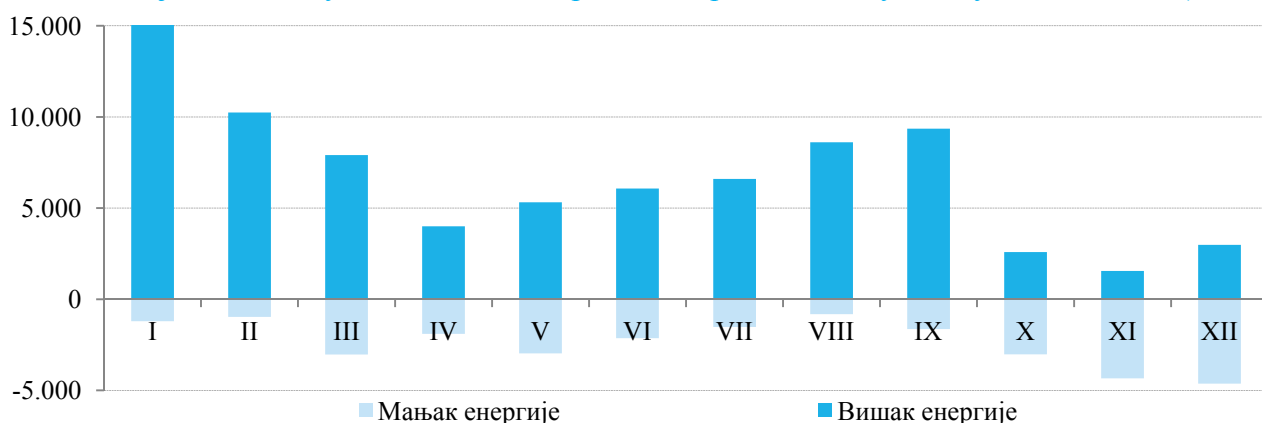

Нежељена одступања од декларисаних програма размјене у Контролном блоку СХБ у цијелој 2016. години су износила укупно 28 GWh за часове у којима је регистрован мањак у регулационом подручју БиХ, а за часове када је регистрован вишак електричне енергије укупно 80 GWh. Мјесечна одступања електроенергетског система БиХ према Контролном блоку СХБ у 2016. години су приказана на слици 3. Максимални сатни мањак електричне енергије (одступање према доле) је забиљежен у децембру у износу од 313 MWh/h, а максимални вишак (одступање према горе) у септембру 2016. године у износу 239 MWh/h.

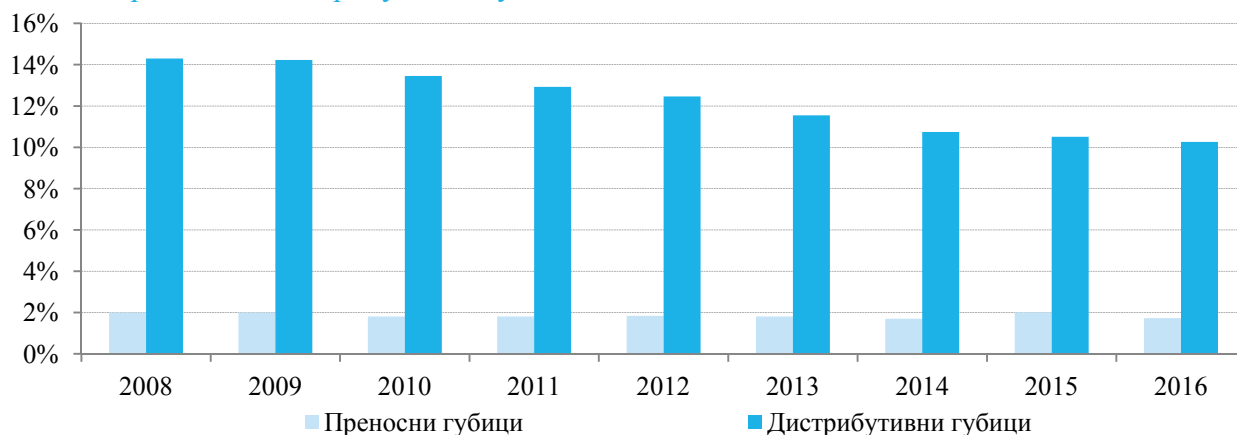
Укупна електрична енергија на преносној мрежи је износила 19.070,1 GWh, што је 6,8 % више него у 2015. години. Преносни губици су износили 333,3 GWh, односно 1,75 % од укупне енергије у преносном систему. Дистрибутивни губици настављају тренд смањења и износили су 1.024,8 GWh или 10,26 % у односу на бруто дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора БиХ. Проценат преносних и дистрибутивних губитака приказан је на слици 4.

У 2016. години ПХЕ Чапљина је у пумпном начину рада преузела 46,2 GWh.

Слика 3. Мјесечна одступања ЕЕС БиХ Према Контролном блоку СХБ у 2016. години (MWh)

Слика 4. Преносни и дистрибутивни губици

Табела 1. Неиспоручена електрична енергија усљед застоја на преносној мрежи

	2012		2013		2014		2015		2016	
	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min
ENS _{nepl}	2.499,08	110.506	494,74	17.484	420,75	35.458	467,22	21.017	528,46	15.975
ENS _{pl}	1.081,15	47.807	1.362,40	29.940	1.328,79	25.646	1.244,37	58.363	287,16	25.032
Укупно	3.580,23	158.313	1.857,14	47.424	1.749,54	61.104	1.711,59	79.380	815,62	41.007

Табела 2. Просјечно трајање прекида на преносној мрежи по мјесецима (min)

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT ₂₀₁₂	1,7559	66,6730	0,9586	10,4317	11,5640	5,8708	5,6832	4,4618	13,2911	11,3357	12,6825	3,4717
AIT ₂₀₁₃	4,4568	9,4367	6,2339	10,8451	3,5897	9,4802	8,9578	3,8633	10,8216	9,1419	3,4251	3,8644
AIT ₂₀₁₄	4,0226	0,9460	7,6195	7,8256	1,4890	21,1840	4,1355	5,0214	14,1595	5,8988	7,6719	2,8193
AIT ₂₀₁₅	0,3656	1,4387	9,7107	8,5098	12,3043	11,2509	5,9257	6,2781	6,6186	9,7405	5,1279	2,1100
AIT ₂₀₁₆	0,3549	1,0903	0,1659	0,0799	0,9460	4,6876	13,4773	5,6841	5,9238	0,8767	1,8523	2,3055

Подаци о неиспорученој електричној енергији ENS (енг. *Energy Not Supplied*) усљед непланираних прекида снабдијевања (ENS_{nepl}), као и о неиспорученој електричној енергији усљед планираних прекида (ENS_{pl}) у електроенергетском систему БиХ у претходних пет година су дати у табели 1. Уочљиво је да је укупна неиспоручена енергија током протеклих пет година у сталном опадању.

Табела 2 садржи податке о континуитету напајања, односно просјечном трајању прекида на високонапонској преносној мрежи АИТ (енг. *Average Interrupted Time*).

Када су у питању инвестиције у преносну мрежу, укупна расположива сопствена средства Електропреноса БиХ за инвестиционо улагање у 2016. години су износила 271.572.000 КМ. Вриједност материјала који је обезбијеђен у претходном периоду је 4.802.412 КМ, а пренесене уговорене обавезе из ранијих година износе 68.525.708 КМ. У 2016. години је уговорено 57.964.508 КМ, а ангажована средства износе 126.138.364 КМ.

Током 2016. године је реализовано више уговора о изградњи, реконструкцији и санацији преносних објеката. У рад су пуштени нови далековод ДВ 110 kV Високо – Фојница, као и нове трафостанице ТС 110/x kV Бужим, Фојница, Лакташи 2, и Мостар 9 (Буна) са реконструисаним или новим прикључним далеководима. Такође, у трафостаници ТС Требиње стављен је у рад трансформатор ТР3 220/110 kV снаге 150 MVA, а у трафостаници ТС Зеница 2 стари трансформатор ТР1 замијењен је новим трансформатором 220/110 kV снаге 150 MVA. Извршена је дјелимична реконструкција трафостанице ТС Тузла 4 110/x kV на свим напонским нивоима, потпуна реконструкција трафостанице ТС Билећа 110/x kV, као и реконструкција и дјелимична

промјена трасе далековода ДВ 220 kV расклопно постројење РП Какањ – трафостаница ТС Тузла 4.

Слично као и претходних година, и у 2016. години напонске прилике у електроенергетском систему су често биле изнад прописаних вриједности. Главни узроци појаве високих напона у преносној мрежи БиХ су:

- слабо оптерећени 400 kV далеководи у периодима ниског оптерећења конзума,
- повремена ниска потрошња реактивне снаге конзума у БиХ гледано са 110 kV мреже (изузетак су ситуације ниског радног оптерећења али повећане реактивне снаге потрошње које наступају љети, када значајније коришћење клима уређаја доводи до нижих напона у мрежи),
- повремен и неплански рад генератора у БиХ у капацитивном дијелу погонског дијаграма,
- занемарљив рад ПХЕ Чапљина у компензационом режиму,
- блокирани положаји преклопки регулационих трансформатора,
- неподешеност преносног односа трансформатора који имају могућност промјене истог у безнапонском стању,
- неповољан утицај електроенергетских система Хрватске и Црне Горе, посебно Хрватске, гдје напони на јужном краку 400 kV мреже готово половину времена годишње прелазе максимално дозвољену горњу границу (ТС Коњско),
- недовољне могућности регулације напона и реактивне снаге (Q/U регулације) на напонском нивоу 400 kV.

Током 2016. године у сврху регулације превисоких напона, вршена је регулација трансформатора, налагано је електранама да раде у режиму подпобуде, а у крајњој мјери се (47 пута) приступало и искључивању 400 kV и 220 kV далековода, водећи рачуна о критеријуму сигурности, односно задовољењу тзв. критеријума $n - 1$. Највиши напони на 400 kV и 220 kV мрежи су регистровани у трафостаници ТС Требиње – 451,41 kV, односно 259,57 kV, а на 110 kV мрежи у трафостаници ТС Мостар 4 – 127,4 kV.

Током 2016. године је евидентирано 527 испада у преносном систему, од којих 210 на 110 kV, 222 на 220 kV и 59 на 400 kV напону. Поред тога је евидентирано 13 испада трансформатора 400/220 kV, шест испада трансформатора 400/110 kV и седам испада трансформатора 220/110 kV.

Квалитет рада електроенергетског система се прати анализом података Електропреноса БиХ о техничким аспектима рада преносног система, који се поред показатеља континуитета напајања потрошача ENS и АИТ исказују и показатељима SAIFI и SAIDI.

SAIFI (енг. System Average Interruption Frequency Index) означава просјечан број прекида напајања по купцу током године

SAIDI (енг. System Average Interruption Duration Index) означава просјечно трајање прекида напајања у минутима по купцу током године

Табела 3. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу

		2012	2013	2014	2015	2016
SAIFI	Планирани застоји	0,87	0,83	0,72	0,65	0,55
	Непланирани застоји	1,16	1,01	0,80	0,90	0,97
	Укупно	2,03	1,84	1,52	1,56	1,52
SAIDI	Планирани застоји (min/купцу)	146,62	124,36	143,84	108,53	92,92
	Непланирани застоји (min/купцу)	142,24	55,69	277,15	76,00	68,61
	Укупно (min/купцу)	288,87	180,05	421,01	184,52	161,53

Табела 4. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу укључујући и испаде средњенапонских одвода узроковане застојима у дистрибутивној мрежи

		2012	2013	2014	2015	2016
SAIFI	Планирани застоји	4,27	4,52	3,99	4,12	3,53
	Непланирани застоји	8,53	9,35	7,61	7,76	5,78
	Укупно	12,80	13,87	11,60	11,88	9,31
SAIDI	Планирани застоји (min/купцу)	393,93	404,33	671,60	365,77	399,12
	Непланирани застоји (min/купцу)	729,96	474,87	678,42	532,99	371,99
	Укупно (min/купцу)	1.123,89	879,20	1.350,02	898,76	771,18

Показатељи SAIFI и SAIDI се добијају праћењем броја и трајања застоја у Електропреносовим објектима, који су за посљедицу имали прекид снабдијевања купаца директно прикључених на преносну мрежу и/или безнапонско стање средњенапонских одвода у трајању дужем од три минуте.

У табелама 3 и 4 су представљени показатељи SAIFI и SAIDI за претходних пет година. Табела 3 узима у обзир само застоје узроковане дешавањима на мрежи у надлежности Електропреноса БиХ, а табела 4 и застоје на средњенапонским одводима у Електропреносовим трансформаторским станицама узроковане поремећајима у дистрибутивној мрежи. Показатељи су знатно неповољнији у табели 4, с обзиром на разгранатост и величину дистрибутивне мреже која је у пракси чешће подложна различитим врстама кварова.

Основни подаци о електроенергетском систему БиХ су дати у Прилогу А, а карта система у Прилогу Б.

3.7 Поступци одређивања тарифа

Тарифе за купце електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ

Поступак одређивања тарифних ставова за услуге дистрибуције електричне енергије и тарифних ставова за снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко

Дистрикту БиХ је покренут у августу 2016. године, по захтјеву регулисане компаније – ЈП Комунално Брчко.

Формална јавна расправа у оквиру поступка је одржана 31. августа 2016. године. Након што је од регулисане компаније добио све додатно тражене информације, укључујући трошкове набавке електричне енергије за наредни период, ДЕРК је у децембру 2016. године донио одлуке о тарифама за дистрибуцију и снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко Дистрикту БиХ, које ће се примјењивати од 1. јануара 2017. године и замијенити одлуке које су важиле претходне двије године.

Донесеним одлукама нису промијењене цијене које купци плаћају за коришћење дистрибутивне мреже нити просјечне цијене коју плаћају сви купци који се снабдијевају у оквиру универзалне услуге. Унакрсне субвенције између комерцијалних купаца и домаћинстава су смањене са 20 % на 10 %. Тиме је просјечна цијена за снабдијевање комерцијалних купаца смањена 5,8 %, а цијена за домаћинства повећана 2,8 %. До овакве корекције је дошло због обавезе регулатора да постепено алоцира реалне припадајуће трошкове на сваку од категорија купаца.

Домаћинства у Брчко Дистрикту БиХ су у првој половини 2016. године имала најнижу просјечну цијену електричне енергије у Босни и Херцеговини (12,62 фенинга/kWh). Нове цијене за домаћинства су 10,4 % ниже од оних које плаћају купци Електропривреде БиХ, односно 13,3 % ниже од оних које се плаћају Електропривреди ХЗХБ, а више 2,6 % у односу на домаћинства која снабдијева Електропривреда РС. Дакле, нове цијене за домаћинства су 5,6 % ниже од просјечне цијене за домаћинства у Босни и Херцеговини.

У оквиру тарифног поступка посебна пажња је посвећена раду дистрибутивног система у Брчко Дистрикту БиХ. Дистрибутивни губици у ЈП Комунално Брчко у 2015. години су износили 13,08 %, а у 2016. години 12,38 % од бруто дистрибутивне потрошње, што је више од остварених просјечних величина у Босни и Херцеговини, гдје су ови губици у исто вријеме износили 10,51 %, односно 10,26 %. Стога је Државна регулаторна комисија за електричну енергију у циљу смањења дистрибутивних губитака и њиховог постепеног свођења на просјек у БиХ, уважавајући оперативне мјере које спроводи ЈП Комунално Брчко, за 2017. годину одобрила дистрибутивне губитке у износу од 12 %.

Поступак одређивања тарифа по захтјеву Независног оператора система у БиХ

У складу са законом прописаном обавезом да сваке године подноси на увид захтјеве за приходе и расходе за наредну годину, као и трошкове које намјерава да зарачуна својим тарифама за рад система, Независни оператор система у Босни и Херцеговини је и у октобру 2016. године поднио такав захтјев

у оквиру којег је предочио и образложио планиране приходе, расходе и трошкове за 2017. годину. Захтјевом се тражи тарифа за рад независног оператора система у износу од 0,07385 фенинга/kWh, што би представљало повећање од 24,75 %.

Тарифни захтјев се рјешава у складу са критеријумима наведеним у *Закону о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ* и *Методологији за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*. При томе, ДЕРК у највећој могућој мјери поштује основне принципе који прописују да ће тарифе бити праведне и разумне, равноправне, утемељене на објективним критеријумима, засноване на оправданим трошковима и одређене на транспарентан начин.

Формална јавна расправа у поступку је одржана почетком децембра 2016. године. Том приликом регулисана компанија је додатно образложила планиране расходе и трошкове за наредну годину, док су умјешачи изнијели свој интерес и очекивања да тарифе остану на достигнутом нивоу.

Поступак одређивања тарифа по захтјеву Независног оператора система у Босни и Херцеговини ће се наставити у 2017. години.

Тарифе за услуге преноса електричне енергије

Електропренос Босне и Херцеговине је у новембру 2016. године поднио захтјев за измјену тарифа за пренос електричне енергије којим су предочени захтјеви за приходе и расходе, као и трошкови које Компанија намјерава да зарачуна за своје услуге. Захтјевом се тражи да просјечна тарифа за пренос електричне енергије износи 1,058 фенинга/kWh, што би значило повећање од 19 %.

ДЕРК и овај тарифни захтјев рјешава у складу са критеријумима и начелима примијењеним у претходним тарифним поступцима. Формална јавна расправа на којој су се утврђивале чињенице у тарифном поступку је одржана крајем децембра 2016. године.

Развојем тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини повећан је интерес тржишних учесника да непосредно учествују у тарифним поступцима у својству умјешача. У овом поступку поред регулисане компаније, активно учествује и пет субјеката којима је ДЕРК одобрио статус умјешача, чиме је постигнут рекордан број учесника који непосредну учествују у поступку пред регулатором.

Доношење коначне одлуке у поступку планирано је за крај фебруара 2017. године. Опредјељење је ДЕРК-а да обезбиједи уједначен приступ и суоднос у процјени и одобравању одређених елемената тарифних захтјева Независног оператора система у БиХ и Електропреноса БиХ.

3.8 Тржиште електричне енергије

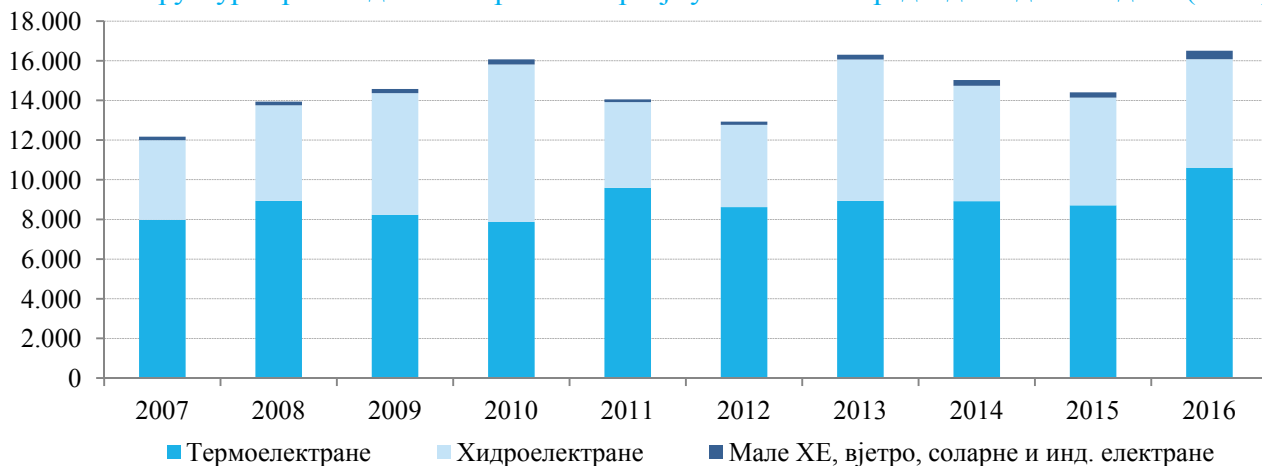
Енергетски показатељи

У Босни и Херцеговини је 2016. године остварена рекордна производња електричне енергије у износу од 16.509 GWh, што је 1.101 GWh, односно 14,6 % више у односу на претходну годину. Ово повећање је директна посљедица изградње и уласка у погон Термоелектране Станари, чија пројектована годишња производња износи више од 2.000 GWh.

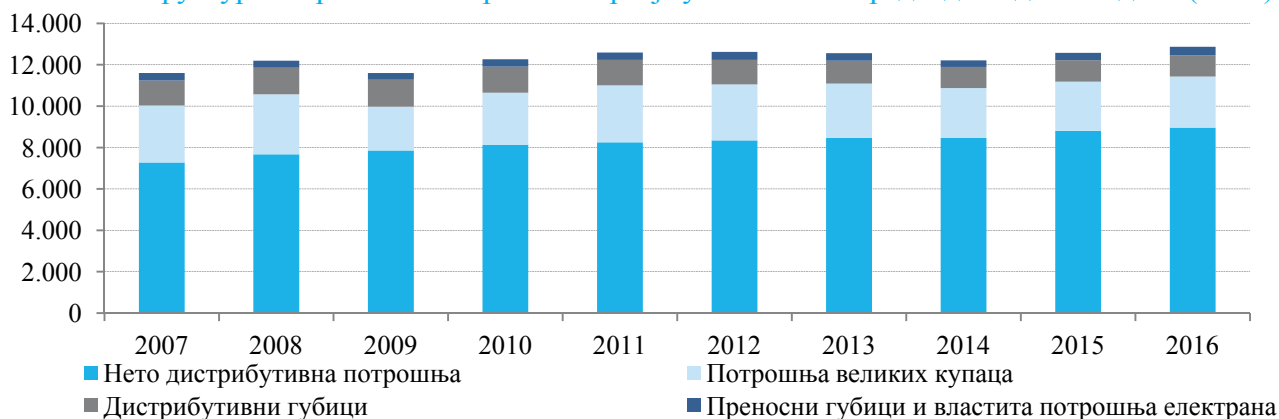
У хидроелектранама је произведено 5.469 GWh или 0,8 % више него у 2015. години. Ипак, и протекла 2016. може се окарактерисати као хидролошки умјерено неповољна година у којој су остварени дотоци нижи од вишегодишњег просјека. Производња у термоелектранама је износила рекордних 10.608 GWh, што је 1.896 GWh, односно 21,8 % више него у претходној години.

Производња из мањих обновљивих извора (мале хидроелектране, соларне и вјетроелектране) је, такође, забиљежила значајно повећање од 62,3 % и износила је 400,8 GWh. Доминантан удио у овој категорији и даље имају мале хидроелектране (374,27 GWh, односно 93,3 %), у соларним електранама је произведено

Слика 5. Структура производње електричне енергије у БиХ током предходних десет година (GWh)

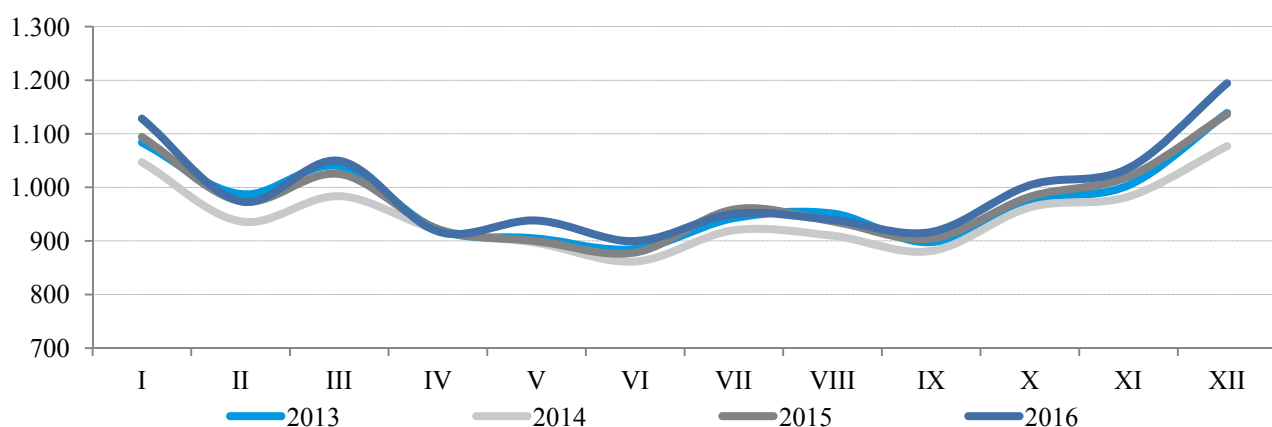
Слика 6. Структура потрошње електричне енергије у БиХ током предходних десет година (GWh)

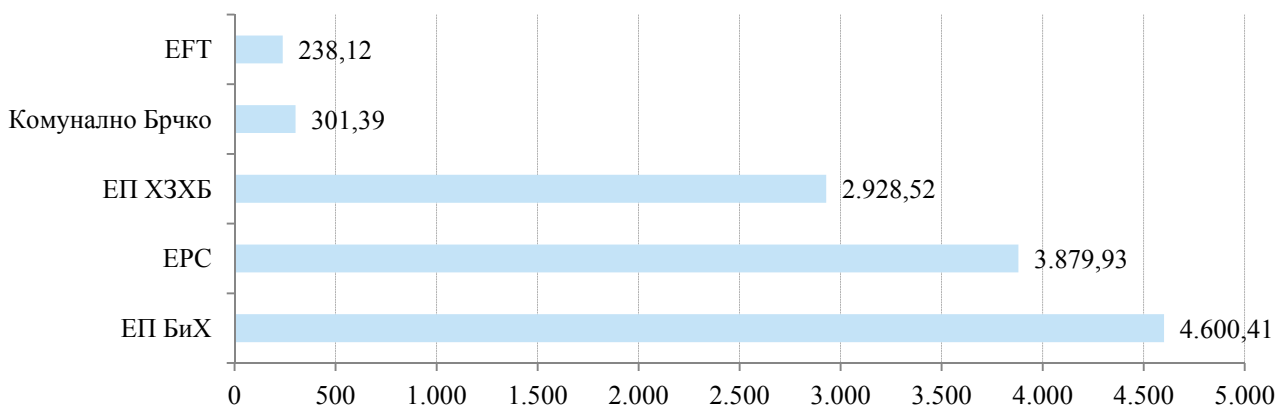
26,5 GWh (6,6 %), а у вјетроелектранама свега 0,03 GWh (0,007 %). Све значајнији дио у производњи из мањих обновљивих извора имају независни произвођачи у чијим објектима је произведено 276,8 GWh електричне енергије. У електранама индустријских произвођача произведено је 30,9 GWh. Структура производње током претходних десет година је приказана на слици 5, а на слици 6 структура укупне потрошње електричне енергије у Босни и Херцеговини.

Укупна потрошња електричне енергије је износила 12.865 GWh, чиме је годишњи тренд раста из претходне године са 3,2 % смањен на 2,1 %. Ипак, тиме је и укупна потрошња остварила историјски максимум. Потрошња купаца прикључених на преносни систем је повећана 4,1 % и износила је 2.469 GWh, а дистрибутивна потрошња потрошња је износила 9.988 GWh, односно 1,4 % више него у претходној години. Највеће повећање потрошње је забиљежено код купаца прикључених на напон 10 kV (6,5 %), затим слиједи јавна расвјета (3,7 %), док је у категорији купаца остала потрошња (комерцијални купци прикључени на напон 0,4 kV) повећање износило 2,3 %. Домаћинства су остварила готово исту потрошњу као претходне године (пораст 0,01 %), а купци на напону 35 kV су смањили потрошњу 2,5 %.

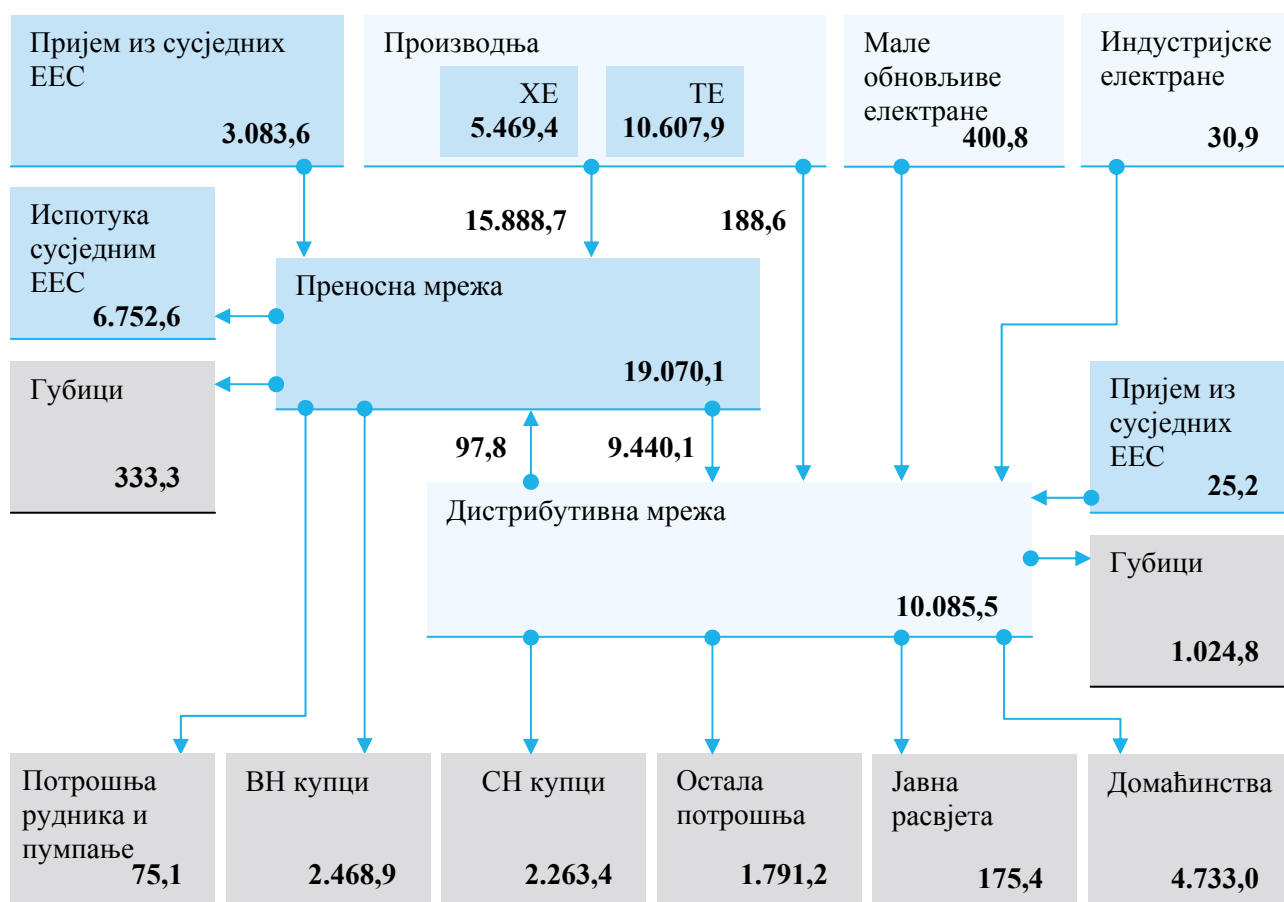
Слика 7. Енергија преузета у БиХ са преносне мреже – мјесечни подаци (GWh)

Слика 8. Енергија преузета са преносне мреже у 2016. години, по снабдјевачима (GWh)

Слика 9. Остварене билансне величине у 2016. години (GWh)

Преузимање електричне енергије из преносног система је износило 11.948 GWh што представља повећање од 1,4 % у односу на 2015. годину. У децембру 2016. године је забиљежено рекордно мјесечно преузимање енергије из преносног система у износу од 1.194,4 GWh (раније највеће преузимање енергије од 1.163,3 GWh је забиљежено у јануару 2012. године). Подаци о енергији преузетој из преносног система су приказани на слици 7, по мјесецима, те на слици 8 по снабдјевачима.

Разлика укупне производње и потрошње у БиХ, односно билансни суфицит је износио 3.644 GWh, што је 1.842 GWh више него у претходној години. Билансне електроенергетске величине остварене у 2016. години су прегледно приказане на слици 9. Основни електроенергетски показатељи БиХ су дати у Прилогу Ц.

Тржиште електричне енергије у региону

Као и претходних година, тржиште електричне енергије у југо-источној Европи и даље карактерише тенденција пада veleпродајних цијена. У највећем дијелу године цијене на veleпродајном тржишту, према показатељима Мађарске енергетске берзе (HUPX) која се најчешће узима као референтна за регион, биле су мање од 40 €/MWh, уз годишњи просјек од 34 €/MWh што је 15,9 % мање од просјека претходне године. Значајнији скок је

Табела 5. Цијене електричне енергије на берзама (€/MWh)

Берзовни индекси	Просјечна цијена	Максимална цијена	Минимална цијена
Phelix	28,94	60,06	-12,89
ELIX	29,79	76,02	-26,55
SIPX	35,58	65,76	1,45
HUPXDAM	34,16	62,20	6,25
OPCOM	33,28	62,20	6,99
SEEPEx	35,04	63,14	9,14
CROPEX	35,16	63,67	7,93

Phelix – Индекс Европске берзе за енергију (EEX) за Аустрију и Њемачку
ELIX – Европски берзовни индекс EEX-a
SIPX – Индекс Словеначке берзе
HUPXDAM – Индекс Мађарске енергетске берзе (HUPX) за дан унапријед
OPCOM – Румунски берзовни индекс
SEEPEx – Српски берзовни индекс
CROPEX – Хрватски берзовни индекс

забиљежен у децембру када су цијене прелазиле ниво од 60 €/MWh. Дуготрајне ниске температуре у зимским мјесецима су промијениле вишегодишњи опадајући тренд велепродајних цијена на континенту, што је уз присутну волатилност геополитичких дешавања, побудило очекивања раста велепродајних цијена у наредном периоду. У табели 5. су приказане цијене електричне енергије на значајнијим берзама са аспекта региона југоисточне Европе.

Тржиште електричне енергије у БиХ

Укупна потрошња електричне енергије у БиХ у 2016. години је износила 12.865 GWh или 2,1 % више него у претходној години. Купци прикључени на преносни систем су преузели 2.469 GWh или 4,1 % више него у претходној години. На дистрибутивној мрежи је преузето 9.988 GWh, што је повећање 1,4 %, од чега се 8.963 GWh односи на преузимање крајњих купаца, а 1.025 GWh на губитке дистрибуције. Укупна продаја крајњим купцима у БиХ је повећана 2,2 % и износила је 11.432 GWh.

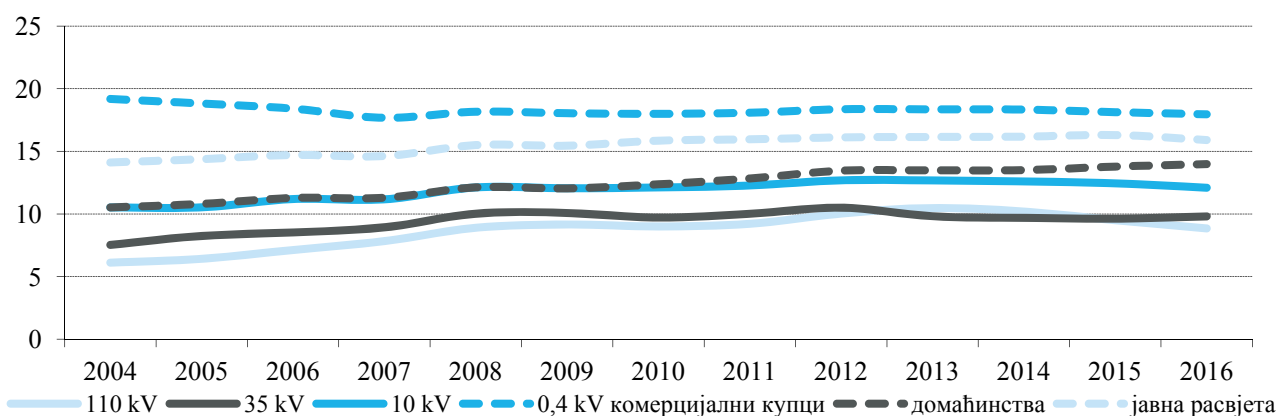
Просјечна цијена електричне енергије за купце које снабдијевају јавни снабдјевачи је износила 13,15 фенинга/kWh и смањена је у односу на претходну годину 2,7 %. Укупна вриједност продаје тим купцима је износила 1,461 милијарди КМ, што је 65,7 милиона КМ, односно 4,7 % више него у 2015. години. Дакле, финансијски обим продаје је повећан услед повећања физичког обима, при чему је просјечна цијена продаје смањена. Просјечна цијена за домаћинства је износила 13,98 фенинга/kWh, што је 1,5 % више него у претходној години. Код свих осталих купаца је забиљежено смањење просјечне продајне цијене, и то у

просјеку 5,8 %. Регулаторне комисије дјелују на постепеном уклањању наслијеђених унакрсних субвенција између појединих категорија купаца електричне енергије, које се одвија у складу са најбољом међународном регулаторном праксом, уз избјегавање тзв. ‘тарифних шокова’. Такав евидентан тренд смањења односа просјечне цијене за категорију остале потрошње и домаћинстава у претходних неколико година у БиХ је видљив на слици 10. Однос просјечних цијена за купце из остале потрошње и домаћинстава који је у 2004. години износио 1,823 у 2016. години је смањен на 1,284. Потпуно је извјесно да ће се однос ових цијена даљњим мјерама регулаторних комисија и ефикасним функционисањем тржишта електричне енергије наставити приближавати, чиме ће се испоштовати основни регулаторни принципи одражавања стварних трошкова у формирању цијена.

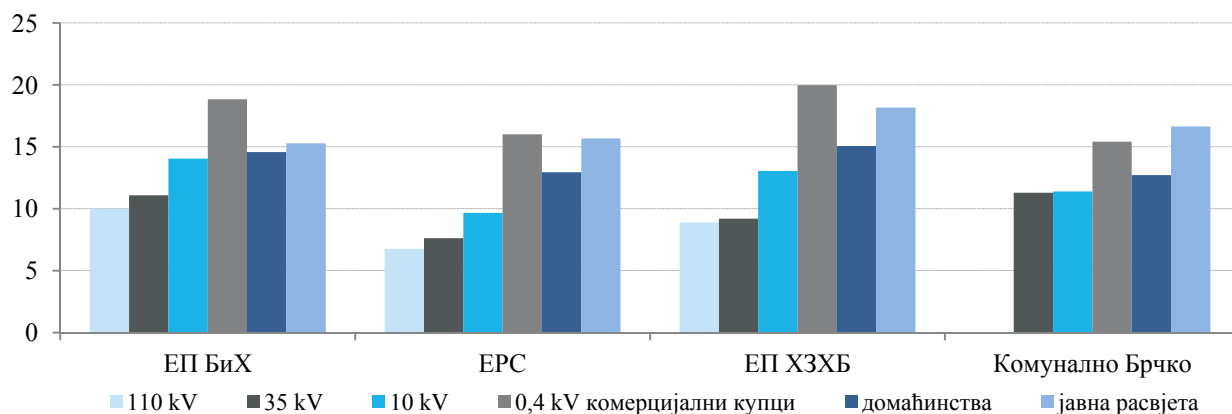
Кретање просјечних продајних цијена електричне енергије за крајње купце у БиХ је приказано на слици 10, а на слици 11 су дате просјечне цијене електричне енергије по јавним снабдјевачима и категоријама купаца у 2016. години.

Уз укупну продају свим крајњим купцима у БиХ у износу од 1,496 милијарди КМ, укључујући и продају коју су остварили нови снабдјевачи на тржишту у износу од око 36 милиона КМ,

Слика 10. Просјечне цијене електричне енергије по категоријама купаца, без ПДВ (фенинг/kWh)

Слика 11. Просјечне цијене електричне енергије у електропривредама, без ПДВ (фенинг/kWh)

значајни приходи за компаније у сектору су остварени и извозом. Према подацима Агенције за статистику БиХ вриједност извоза електричне енергије у 2016. години је износила 322,4 милиона КМ, чиме укупан приход достиже око 1,82 милијарде КМ.

Током 2016. године није било промјена регулисаних тарифа за услуге преноса електричне енергије, нити тарифе за рад Независног оператора система у БиХ. Од 1. јула 2016. године тарифа за системску услугу је смањена са 0,5014 фенинга/kWh на износ од 0,3761 фенинга/kWh.

Надлежне регулаторне комисије више не утврђују тарифне ставове за купце у оним категоријама потрошње које према прихваћеној и важећој легислативи о отварању тржишта, више не могу бити регулисане. Још истеком 2014. године је престала регулација тарифа за снабдијевање за све купце, осим за домаћинства и мале купце (комерцијални купци, односно остала потрошња на 0,4 kV), а пракса регулације тарифа за услуге дистрибуције је задржана. Од 1. јануара 2015. године сви купци електричне енергије у БиХ имају могућност да бирају свог снабдјевача на тржишту. Купци који не одаберу снабдјевача на тржишту могу да се снабдијевају код јавних снабдјевача по цијенама за јавно снабдијевање, а домаћинства и мали купци у оквиру универзалне услуге.

Број купаца електричне енергије у БиХ се током године повећао за 14.340 и на крају године износио је 1.531.501, при чему се најзначајнији раст односи на домаћинства – 12.364 (табела 6).

На малопродајном тржишту од 1. јануара 2016. године су регистроване прве промјене снабдјевача код купаца прикључених на дистрибутивни систем. Из мјесеца у мјесец тај број се повећавао, па је на истеку 2016. године регистровано 56 купаца који су промијенили свог традиционалног снабдјевача, од тога 31 у категорији потрошње 10 kV и 25 у категорији купаца остала потрошња (комерцијални купци прикључени на напон 0,4 kV). Они су преузели укупно 83,65 GWh, од чега 10 kV купци 82,68 GWh, а остала потрошња 0,97 GWh. Ове купце на крају 2016. године снабдијевали су Proenergy д.о.о. Сарајево, Petrol BH Oil Company д.о.о. Сарајево и НЕР-Trade д.о.о. Мостар. Поред тога, Energy Financing Team д.о.о. Билећа испоручио је 238,12 GWh за своја два купца на преносном систему.

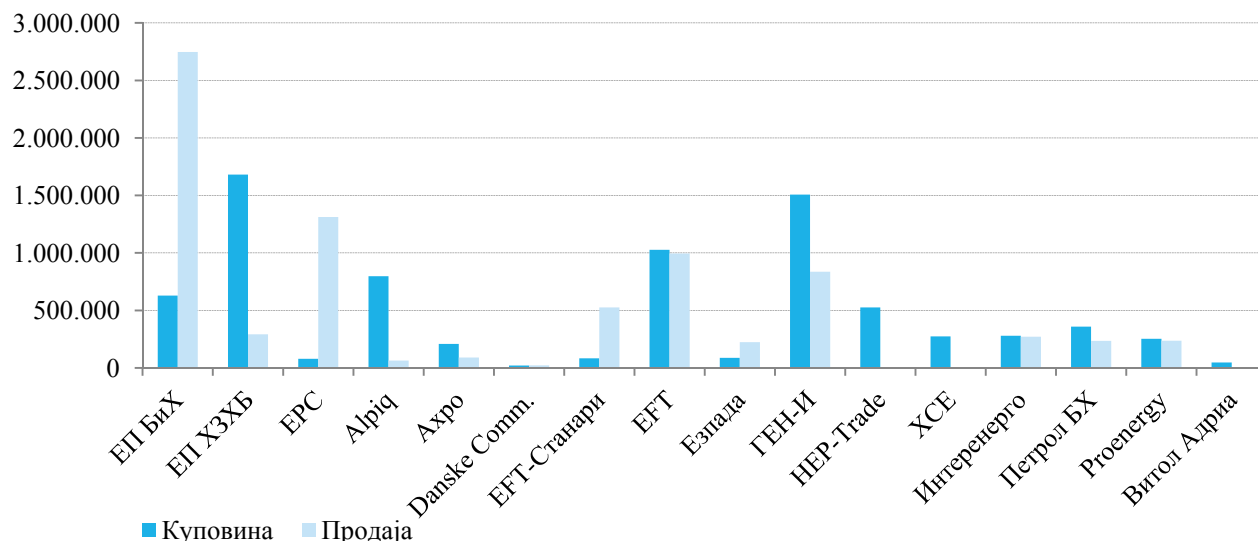
Tabela 6. Broj kupaca električne energije u BiH

	110 kV	35 kV	10 kV	Остала потрошња	Домаћинства	Јавна расвјета	Укупно
Електропривреда БиХ	5	66	817	62.438	683.051	4.120	750.497
Електропривреда РС	10	34	1.012	34.927	514.942	1.740	552.665
Електропривреда ХЗХБ	2	1	178	14.954	176.394	1.622	193.151
Комунално Брчко		1	36	3.851	30.811	431	35.130
Остали снабдјевачи	2		31	25			58
<i>Укупно</i>	19	102	2.064	116.195	1.405.198	7.913	1.531.501

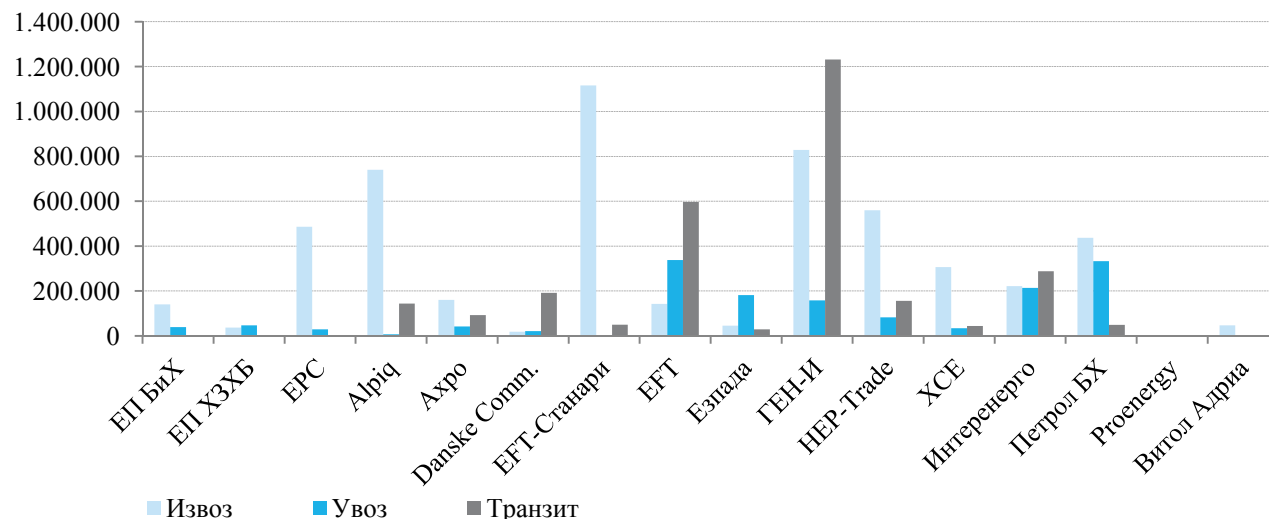
Сумирајући ове набавке у 2016. години, од снабдјевача који немају обавезу јавног снабдијевања је набављено 321,77 GWh, односно 2,81 % од укупно преузете енергије крајњих купаца у БиХ. Током 2016. године преко хиљаду купаца је промијенило услове снабдијевања промјеном уговора са својим ранијим традиционалним снабдјевачима (тзв. 'инкубенти'), чиме су на отвореном тржишту изабрали понуду за снабдијевање која им најбоље одговара. Купцима који се снабдијевају у оквиру универзалне услуге је испоручено 6.523 GWh (57,1 % од укупне потрошње), а купцима за које цијене нису регулисане је испоручено 4.909 GWh (42,9 %).

Значајно динамичније је трговање на veleпродајном тржишту у БиХ. Премда ово тржиште и даље није институционализовано, резултат бројних билатералних уговора је импресиван – на овом тржишту било је активно 16 лиценцираних субјеката (слика 12), остварујући промет од 7.861,59 GWh, што у односу на претходну

Слика 12. Преглед трговања на veleпродајном тржишту у БиХ у 2016. години (MWh)

Слика 13. Преглед прекограничних трансакција по субјектима у 2016. години (MWh)

годину представља повећање од 1.403,7 GWh, односно 21,7 %. Просјечан дневни промет је износио 21,5 GWh и значајно је већи од дневног обима трговине на сусједним берзама електричне енергије. Значајном повећању трговања на veleпродајном тржишту је увелико допринио почетак рада Термоелектране Станари, која је већ у првој години рада произвела 1.566 GWh.

Тржиште електричне енергије у 2016. години карактеришу трендови повећања промета и смањења цијена, како на veleпродајном тако и на малопродајном тржишту. Тиме се у БиХ показују пуни ефекти либерализације тржишта и резултати дјеловања регулатора.

Прекогранична трговина

Добра повезаност система Босне и Херцеговине са сусједним електроенергетским системима омогућава висок ниво размјене електричне енергије са сусједним земљама. У 2016. години је извезено 5.287 GWh, што је 53,5 %, односно 1.842 GWh више него у претходној години, и у највећој мјери је посљедица повећане производње електричне енергије. Шеснаест субјеката је извозило електричну енергију, а по обиму на првом мјесту је био ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари са 1.116 GWh, а затим слиједе ГЕН-И са 828 GWh, Alpiq Energija BH са 740 GWh и НЕР-Trade са 560 GWh (слика 13).

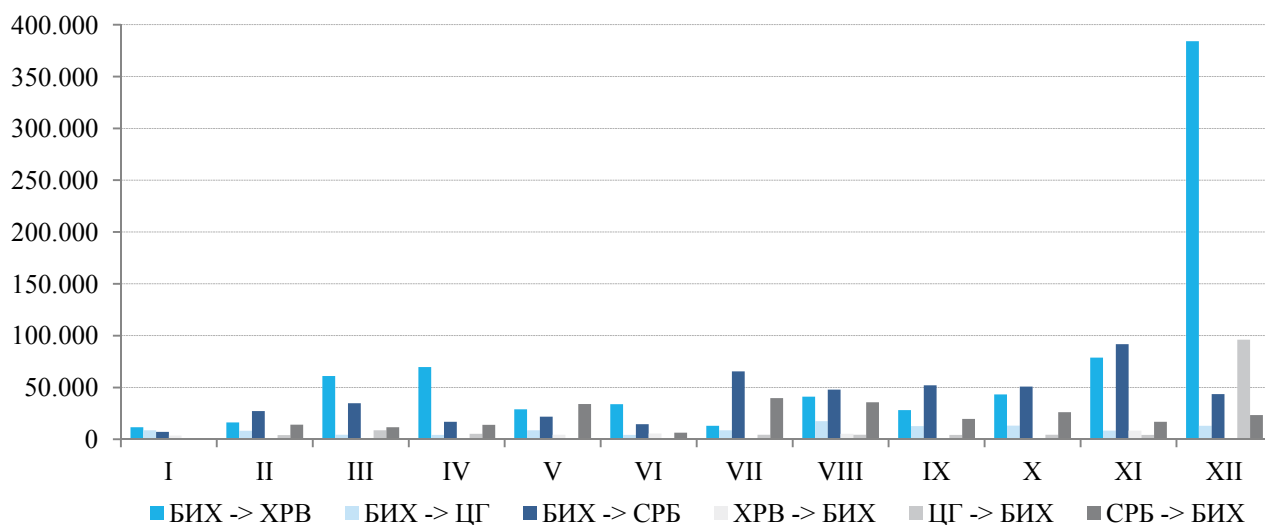
Увоз електричне енергије је износио 1.525 GWh, са порастом од 16,6 % у односу на претходну годину. Међу 14 субјеката који су обављали увоз електричне енергије највећу реализацију су имали Energy Financing Team (338 GWh), BH Petrol Oil Company (333 GWh) и Интеренерго (214 GWh), слика 13. Највећи обим трговине електричном енергијом се традиционално обавља са Хрватском, затим са Србијом и Црном Гором (табела 7.).

Током 2016. године је регистрован транзит електричне енергије преко преносног система БиХ у износу од 2.871 GWh, што је повећање од 432 GWh или 17,7 % у односу на 2015. годину. Транзитни токови имају специфичан значај јер се користе као основни елеменат код обрачуна прихода у оквиру *Механизма наплате између оператора преносног система* (ПТС механизам), што је детаљније описивано у ранијим годишњим извјештајима о раду ДЕРК-а. Укупан приход који је БиХ остварила по том основу у првих осам мјесеци 2016. године

Табела 7. Прекогранична трговина по границама, укључујући регистровани транзит (GWh)

Земља	Извоз	Увоз
Хрватска	4.780,5	1.761,9
Србија	1.907,8	1.526,3
Црна Гора	1.470,1	1.107,7
Укупно	8.158,4	4.395,9

Слика 14. Проход по основу мјесечних аукција, по границама и смјеровима (KM)

износи 1.053.423 KM, што је значајно смањење у односу на исти период претходне године, а резултат је повећања физичког извоза, који је према правилима ИТС обрачуна умањио укупне приходе.

Током 2016. године додјелу прекограничних капацитета на границама БиХ са Црном Гором и Хрватском путем аукција је организовала Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO), а на граници БиХ са Србијом су организоване заједничке аукције два оператора (видјети дио 3.2). Укупан приход БиХ по основу годишњих аукција прекограничних преносних капацитета за 2017. годину је повећан на 2.021.274 KM, чиме је промијењен његов опадајући тренд у претходном периоду. Највиша цијена, као и раније, постигнута је на граници са Хрватском у смјеру из БиХ према Хрватској у износу од 7.881 KM/MW, што је три пута више него претходне године.

Приходи БиХ остварени на досадашњим аукцијама за додјелу прекограничних преносних капацитета на годишњем нивоу су дати у табели 8, а на слици 14. су приказани приходи по основу мјесечних аукција, по границама и смјеровима. Корисник свих прихода по основу аукција за додјелу права на коришћење прекограничних преносних капацитета, као и прихода који се остварују примјеном ИТС механизма је Електропренос БиХ.

Табела 8. Приход остварен на годишњим аукцијама

Година	Приход (KM)
2012	4.970.880
2013	2.036.125
2014	2.905.655
2015	1.091.719
2016	952.030
2017	2.021.274

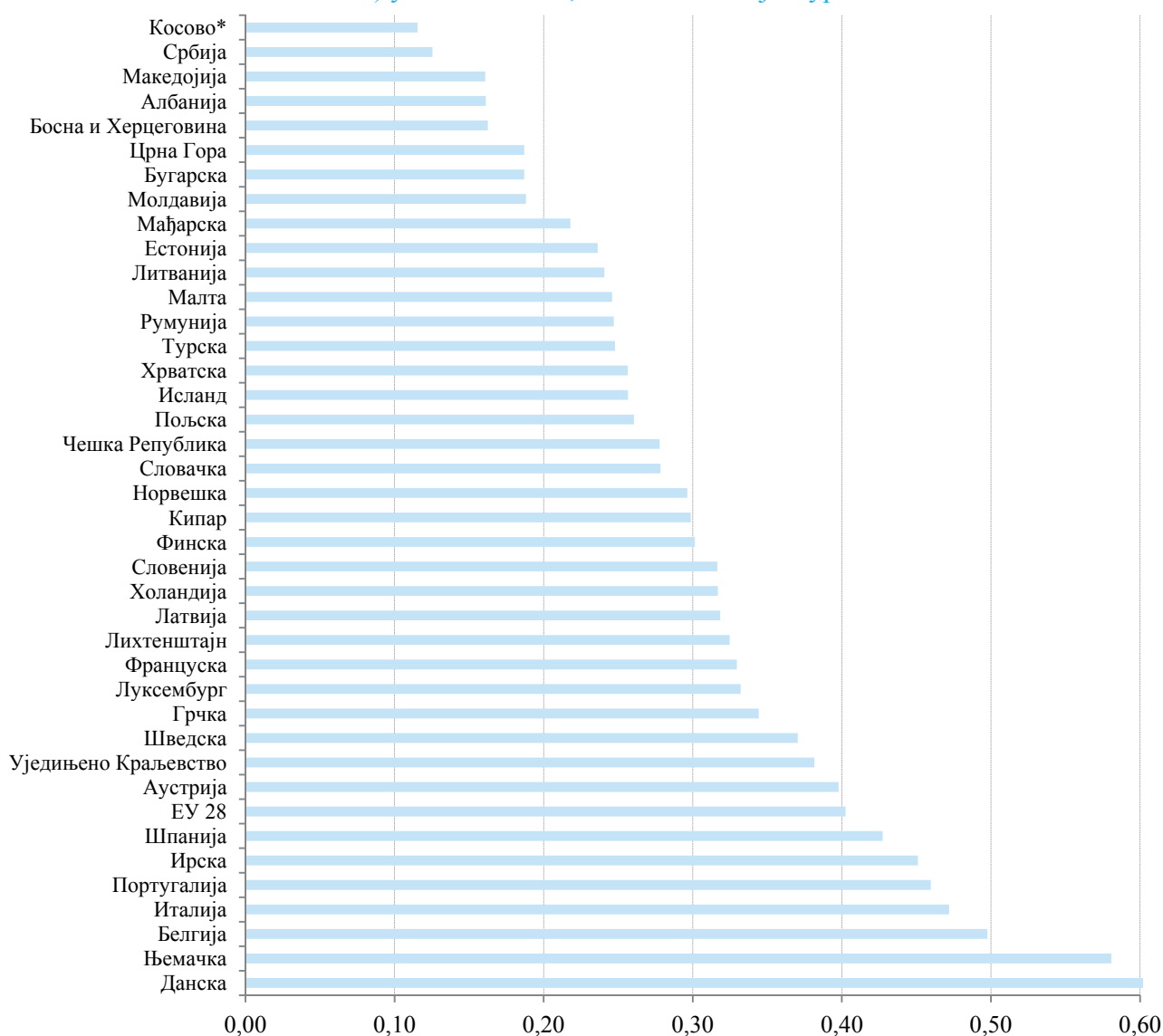
3.9 Енергетска статистика

Свјестан значаја објективности приказа података о енергетским величинама и цијенама електричне енергије, ДЕРК је и током 2016. године посебну пажњу посветио унапређењу свог дјеловања у сегменту енергетске статистике. Кључни партнер у размјени енергетских величина и података је Агенција за статистику Босне и Херцеговине, са којом ДЕРК дуги низ година сарађује, посебно у испуњавању обавезе извјештавања према међународним тијелима, слиједећи прописане методологије и динамику извјештавања.

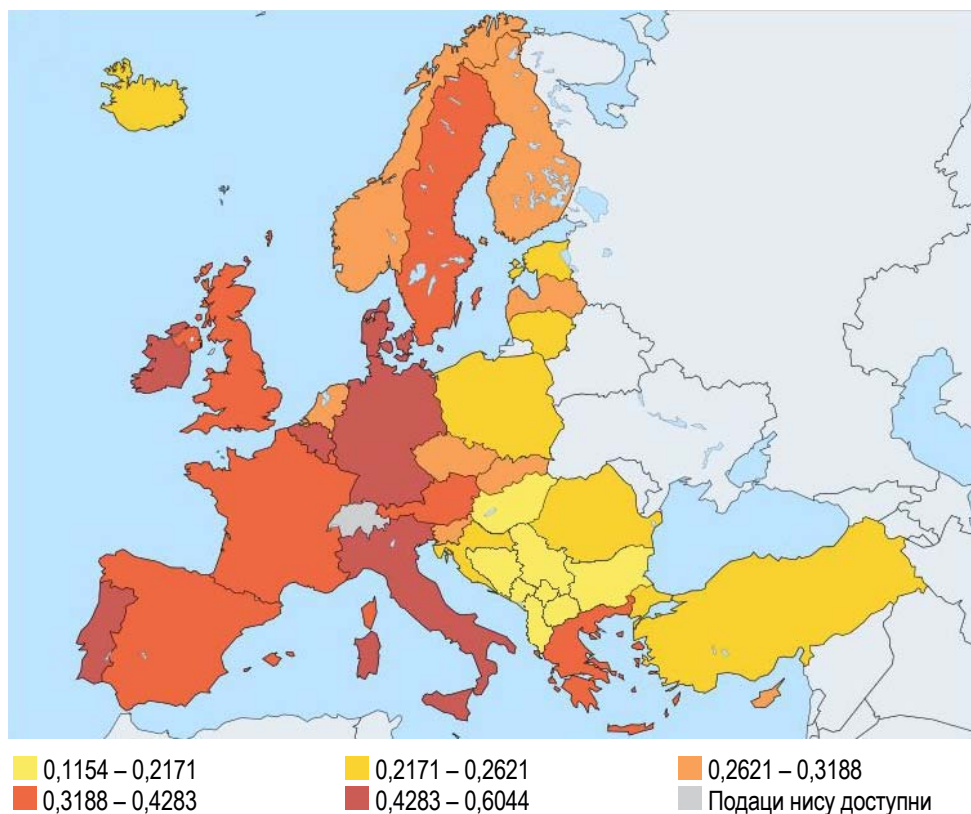
Сарадња двије институције придонosi развоју статистике енергије и хармонизацији система службене статистике БиХ и статистике земаља Европске уније у свим областима, а посебно у области енергије.

Слика 15. Цијене електричне енергије у КМ/kWh за домаћинства (годишња потрошња од 2.500 до 5.000 kWh) у 2016. години, по методологији Еуростата

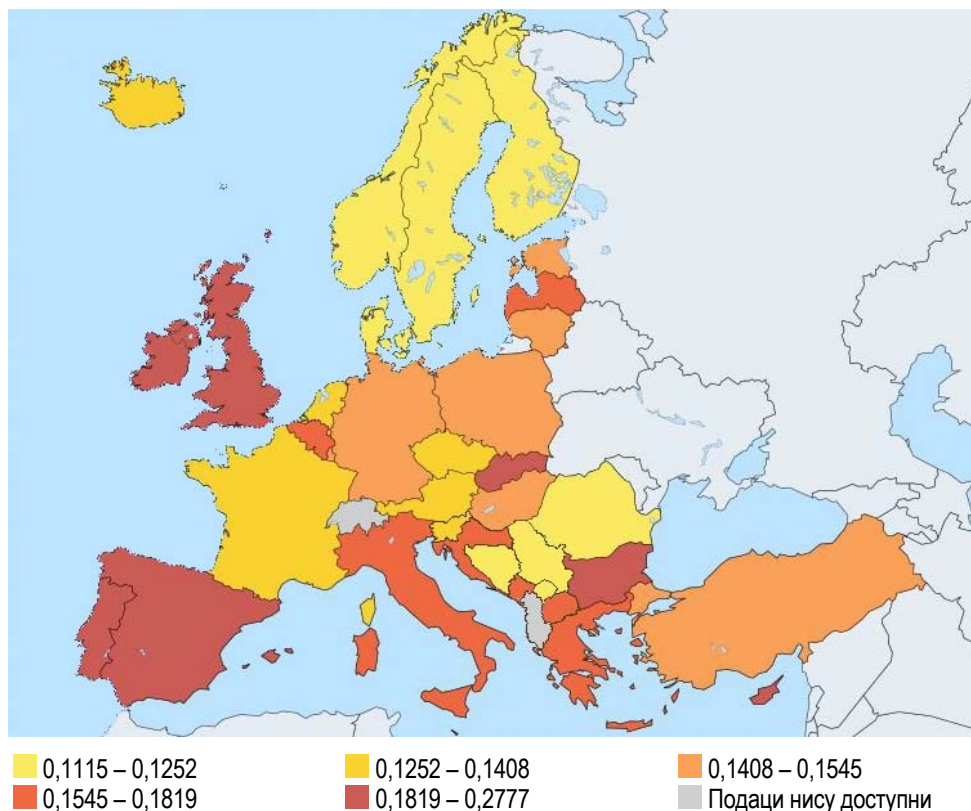

Напомена: наведени износи укључују ПДВ

Слика 16. Географски приказ цијена електричне енергије за домаћинства (у КМ/кWh) у 2016. години, по методологији Еуростата

Слика 17. Географски приказ цијена електричне енергије за индустрију (у КМ/кWh) у 2016. години, по методологији Еуростата

Резултати сарадње двије институције су препознатљиви и у извјештајима Еуростата који од 2011. године укључују податке о цијенама електричне енергије у БиХ што омогућује њихову упоредбу са земљама Европске уније и неким земљама које су у процесу приступања ЕУ (слике 15 – 18).

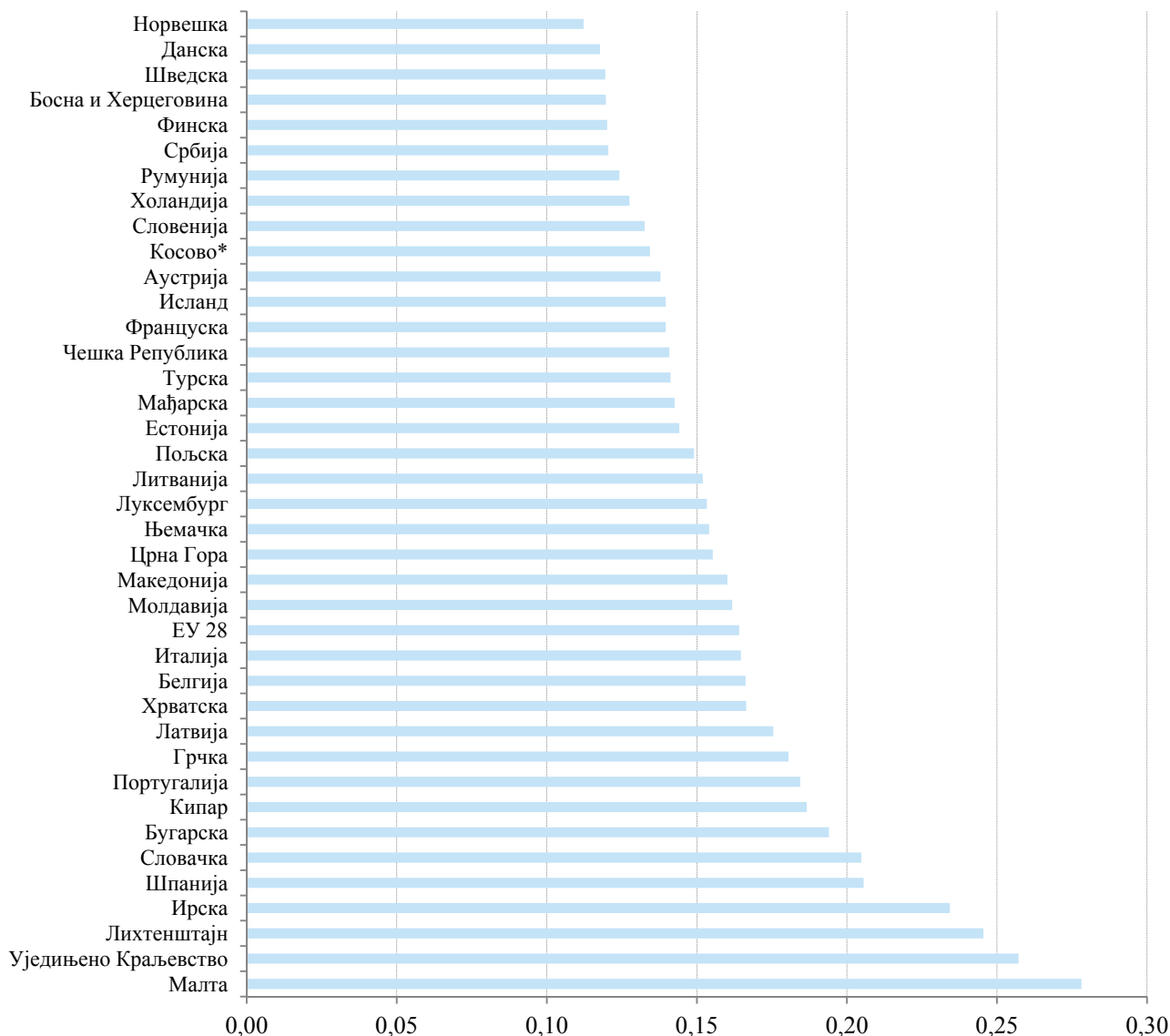
Поред анализе података о електроенергетском сектору БиХ, ДЕРК континуирано прикупља и анализира податке о регионалном тржишту, укључујући податке берзи електричне енергије са сједиштима у Леипзигу, Будимпешти, Букурешту, Љубљани, Београду и Загребу (табела 5).

На основу систематизованог приступа према бројним електроенергетским показатељима, ДЕРК је и током 2016. године квалитетно одговарао на бројне упите различитих домаћих и међународних институција презентујући статистичке податке.

Еуростат је статистичка институција Европске уније смјештена у Луксембургу. Њен задатак је да обезбиједи статистике Европској унији на европском нивоу које омогућују поређења између земаља и региона.

Слика 18. Цијене електричне енергије у КМ/кWh за индустрију (годишња потрошња од 500 до 2.000 MWh) у 2016. години, по методологији Еуростата

Напомена: наведени износи не укључују ПДВ

3.10 Остале кључне активности

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је и током 2016. године размјењивала податке са већим бројем државних институција, међу којима се издвајају Савјет министара Босне и Херцеговине, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Дирекција за европске интеграције Савјета министара БиХ, Конкурентијски савјет БиХ и Агенција за статистику БиХ,⁴ те припремала различите информације за њихове потребе. Посебан допринос ДЕРК је дао раду Одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Пододбора за транспорт, животну средину, енергију и регионални развој. ДЕРК, у складу са својим законским овлашћењима да као регулаторно тијело дјелује и на подручју Брчко Дистрикта БиХ, у свом раду сарађује и са Владом Дистрикта.

Државна регулаторна комисија и ентитетске регулаторне комисије – Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине (ФЕРК) и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске (РЕРС), сарађују и усклађују своје дјеловање од свог оснивања.

Развој законодавног оквира

Босна и Херцеговина је до 1. јануара 2015. године требала ускладити домаће законодавство са законодавством ЕУ у сектору енергије, с фокусом на садржај Трећег енергетског пакета (видјети Прилог Д). У том смислу, од краја 2012. до јануара 2014. године, кроз програм техничке помоћи Европске комисије реализован је пројекат *Израда законодавног оквира у области електричне енергије у БиХ у складу са правном тековином ЕУ*.

Крајњи резултат пројекта је усклађени скуп радних текстова нових закона, а у неким случајевима нацрта измјена и допуна постојећих закона, за нивое државе, ентитета и Брчко Дистрикта БиХ. Транспозиција примјењивог законодавства ЕУ је организована на начин који обезбјеђује пуну усклађеност законодавстава свих административних нивоа у БиХ (узимајући у обзир њихове засебне надлежности и регулаторна овлашћења) и правне тековине ЕУ у сектору електричне енергије.

Радна група, коју чине стручњаци из ресорних министарстава, регулаторних комисија и привредних субјеката, полазећи од резултата програма техничке помоћи Европске комисије, уз значајан допринос Секретаријата Енергетске заједнице, од децембра 2015. године је интензивно радила на припреми радног текста новог државног закона који би омогућио транспозицију Трећег

⁴ Меморандуме о сарадњи Државна регулаторна комисија за електричну енергију потписала је са Агенцијом за статистику БиХ 19. априла 2011. године и са Конкурентијским савјетом БиХ 28. маја 2014. године.

енергетског пакета у Босни и Херцеговини. Слиједом наведених активности, 13. октобра 2016. године три ресорна министра и директор Секретаријата Енергетске заједнице су потписали *Споразум о отклањању озбиљног и дуготрајног прекршаја Уговора о успостави Енергетске заједнице у гасном сектору*. Дан касније Министарски савјет Енергетске заједнице је донио Одлуку којом су раније донесене мјере против Босне и Херцеговине суспендоване до 31. марта 2017. године, до када треба бити донесен државни закон у складу са потписаним Споразумом и њиме дефинисаним Акционим планом, који укључује и усвајање међусобно хармонизованих ентитетских закона о гасу.

Регулаторни мост

У периоду јуни 2015. – октобар 2016. године су вођене активности на реализацији регионалног пројекта *Регулаторни мост у југоисточној Европи*, који су финансирали и организовали Агенција за међународну сарадњу САД (USAID) и Национална асоцијација регулатора САД (NARUC). Поред регулатора из Босне и Херцеговине у пројекту су учествовала и регулаторна тијела из Албаније, Арменије, Грузије, Косова*, Македоније, Србије и Украјине.

У оквиру Пројекта је енергетским регулаторима пружена техничка помоћ и подршка у регулисању конкурентног тржишта електричне енергије, као и надзору раздвајања и функционисања оператора дистрибутивних система и снабдјевача.

Током 2016. године су припремљене Регионалне регулаторне смјернице, које за различите етапе развоја тржишта идентификују најбоље праксе у регулисање активности оператора дистрибутивних система и конкурентних снабдјевача електричне енергије, укључујући ефикасно управљање тржишним информацијама и заштиту права купаца. Поред Регионалних смјерница су припремљени и нацрти Националних мапа пута који дају резиме одређених прописа, правила или подзаконских аката чије нацрте треба припремити или које треба измијенити у државама које су учествовале у пројекту.

Инвестирање у сектор енергије

Током 2016. године су се одвијале активности Агенције за међународну сарадњу САД (USAID) у пројекту *Инвестирање у сектор енергије* (EIA). Пројекат чије је трајање планирано од октобра 2014. до јуна 2019. године, усмјерен је на сарадњу и помоћ свим кључним субјектима у енергетском сектору (министарства, регулатори, привредни субјекти и др.). Пројекат EIA је организован кроз сљедеће компоненте:

* Овај назив не прејудуира статус и у складу је са Резолуцијом Савјета безбједности Уједињених народа 1244 и мишљењем Међународног суда правде о Декларацији о независности Косова.

- Уклањање препрека за инвестирање у сектор енергије,
- Отклањање недостатака малопродајног тржишта у БиХ,
- Постизање уштеда у енергији, користећи регулаторне потицаје,
- Приближавање европским интеграцијама, и
- Односи с јавношћу.

Представници Државне регулаторне комисије прате активности организоване у оквиру пројекта и учествују у реализацији појединих компоненти, а посебно оних које су у функцији рада регулатора. Током 2016. године ДЕРК је показао посебан интерес и непосредно учествовао у реализацији активности из домена инвестирања у сектор, помоћних услуга, механизма балансирања, интеграције обновљивих извора енергије, енергетске ефикасности, пословних процеса оператора дистрибутивног система и размјене података у сектору, као и односа с јавношћу.

Слиједећи успјешну организацију Енергетског самита у априлу 2015. године којим је успостављен нови модел дијалога о актуелним темама из сектора енергије, Пројекат ЕИА је у априлу 2016. године организовао Други Енергетски самит у БиХ, овај пут заједно са *Њемачким друштвом за међународну сарадњу* (GIZ).

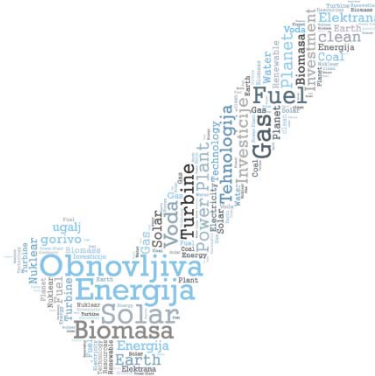
Дискусија на Другом Енергетском самиту била је фокусирана на будући енергетски пут Босне и Херцеговине, изазове дефинисања и примјене стратешког оквира за енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије, инвестициони режим у сектору енергије, малопродајно тржиште електричне енергије, те енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије.

Више од 320 учесника присуствовало је занимљивим пленарним сједницама, панел дискусијама, презентацијама и интерактивним радионицама. Други Енергетски самит окупио је бројне партнере из државних и ентитетских парламената, министарстава и регулатора, из општина, електропривредних предузећа, привредних комора, малих и средњих предузећа, невладиних организација, те представнике међународних организација и донатора који дјелују у сектору.

Самит је одржан под покровитељством Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Државне регулаторне комисије и ентитетских регулатора.

Потицање обновљивих извора енергије у БиХ

Почетком 2016. године *Њемачко друштво за међународну сарадњу* (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH) покренуло је пројекат *Потицање обновљивих извора енергије у БиХ* у циљу креирања предуслова за њихово значајније коришћење.

Главни партнери у примјени пројекта који траје до краја 2019. године су надлежна државна и ентитетска министарстава и регулатори, те оператори за обновљиве изворе енергије, односно за системе потицаја.

Пројекат пружа техничку асистенцију у домену општег унапређења оквирних услова за производњу топлотне и електричне енергије из обновљивих извора енергије (ОИЕ), са нагласком на коришћење биоенергије и побољшање технологија малих хидроелектрана (до 10 MW).

Концепт пројекта препознаје различите сегменте дјеловања, укључујући стратешки, законски и регулаторни оквир, административне процедуре и шеме потицаја, иновативне технологије, те јачање капацитета и развој конкретних алата. Пројекат је конципиран кроз четири подручја дјеловања:

- Општи оквирни услови за сектор обновљивих извора енергије,
- Развој сектора биоенергије и иновативних технологија,
- Унапређење сектора малих хидроелектрана,
- Шеме потицаја и начини финансирања пројекта ОИЕ.

Дугорочни карактер пројекта доприноси даљњем одрживом развоју обновљивих извора енергије и потребној диверзификацији извора енергије, чиме се повећава енергетска безбједност земље.

Пројекат је организован на начин који обезбјеђује пуну координацију са активностима које се воде у оквиру пројекта Развојног програма Уједињених нација (UNDP) *Запошљавање и сигурно снабдијевање енергијом коришћењем биомасе* и Пројекта USAID-а *Инвестирање у сектор енергије*.

Исходи ријешених судских спорова

Свих пет досадашњих пресуда Суда Босне и Херцеговине је потврдило законитост одлука ДЕРК-а које су биле судским путем оспорене од правних лица о чијим захтјевима је одлучивао након спроведених тарифних поступака. Од 2009. године није било нових захтјева од активно легитимисаних субјеката за преиспитивање одлука из регулаторне праксе Државне регулаторне комисије за електричну енергију.

4. АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

4.1 Енергетска заједница

Уговор о успостави Енергетске заједнице, који је потписан 25. октобра 2005. године и ступио на снагу 1. јула 2006. године, омогућава креирање највећег интерног тржишта за електричну енергију и гас на свијету, у којем ефективно учествује Европска унија са једне стране и следећих осам Уговорних страна: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Косово*, Македонија, Молдавија, Србија и Украјина.⁵

У складу са израженим интересом, у раду тијела Енергетске заједнице учествују: Аустрија, Бугарска, Чешка, Финска, Француска, Грчка, Холандија, Хрватска, Италија, Кипар, Латвија, Литванија, Мађарска, Њемачка, Пољска, Румунија, Словачка, Словенија, Шведска и Уједињено Краљевство. Ових 20 тзв. земаља учесница из Европске уније директно учествује у раду тијела Енергетске заједнице, а њихове позиције приликом гласања изражава Европска комисија.

Статус посматрача у Енергетској заједници имају Арменија, Грузија, Норвешка и Турска. Преговори са Грузијом у вези стицања статуса Уговорне стране су окончани у 2016. години. Министарски савјет је одобрио њен приступ Енергетској заједници и очекује се да ће Грузија статус Уговорне стране стећи у 2017. години, по окончању ратификације Уговора. Током 2016. године Бјелорусија је поднијела захтјев за стицање статуса посматрача.

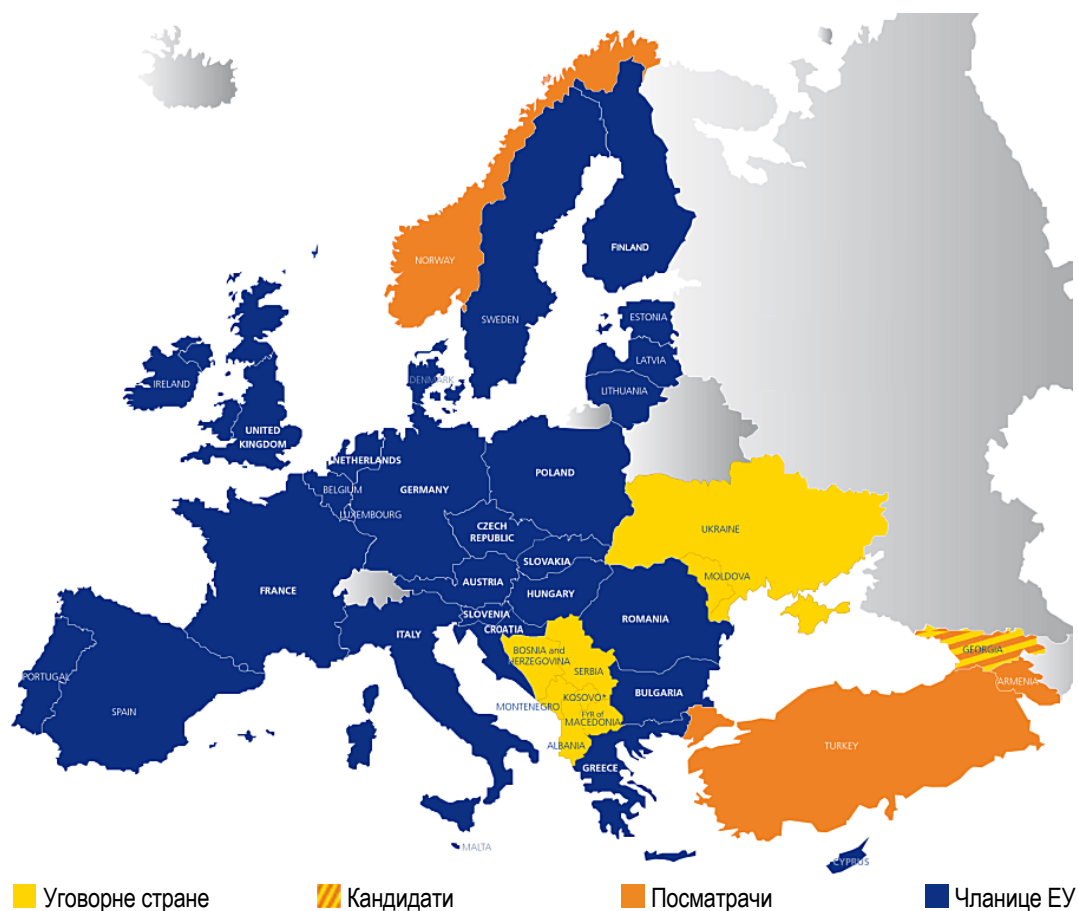
Основни циљеви Енергетске заједнице су креирање стабилног и јединственог регулаторног оквира и тржишног простора који обезбјеђује поуздано снабдијевање енергентима и може привући инвестиције у секторе електричне енергије и природног гаса. Поред тога, то је развој алтернативних праваца снабдијевања гасом и побољшање стања у животној средини, уз примјену енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора.

Закључивањем овог уговора, Уговорне стране из региона се обавезују да између себе успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће да функционише по стандардима тржишта енергије ЕУ са којим ће се интегрисати. То се постиже постепеним преузимањем дијелова *acquis*-а ЕУ, односно примјеном одговарајућих директива и уредби ЕУ у подручјима електричне енергије, гаса, заштите животне средине, конкуренције, обновљивих енергетских ресурса, енергетске ефикасности, нафте, статистике и инфраструктуре (Прилог Д).

Уговор о успостави Енергетске заједнице важи до јула 2026. године.

⁵ Листа одражава Уговорне стране на дан 31. децембра 2016. године. Молдавија има статус Уговорне стране од 1. маја 2010. године, а Украјина од 1. фебруара 2011. године.

Слика 19. Географски приказ Енергетске заједнице

У циљу обезбјеђења адекватног вођења процеса успоставе и функционисања Енергетске заједнице, основане су следеће институције: Министарски савјет, Стална група на високом нивоу, Регулаторни одбор, Форум за електричну енергију (Атински форум), Форум за гас, Форум за нафту и Секретаријат. Њихова улога, надлежности и рад су детаљно описивани у ранијим извјештајима Државне регулаторне комисије.

Током 2016. године у Енергетској заједници су настављене активности у развоју правног оквира, посебно у развоју и примјени националних закона који се односе на тржишта енергије. Паневропски карактер Енергетске заједнице препознат је као императив у дефинисању њене будућности и даљњег јачања и проширења. Значајан утицај на политику њеног развоја има Европска унија, која спроводи реформу и реорганизацију своје енергетске политике градећи европску Енергетску унију, у којој Енергетска заједница чини значајан елеменат.

Реализоване су усвојене препоруке извјештаја *Енергетска заједница за будућност*. Секретаријат је 25. октобра 2016. године успоставио *Центар за рјешавање спорова и преговарање*. Побољшањем спроведбених мјера и правила за рјешавање спорова је појачана примјена правног оквира и смањени инвестициони ризици. Такође, формирањем *Парламентарног*

г. Мирко Шаровић,
министар спољне трговине
и економских односа БиХ:
“Босна и Херцеговина је у
години предсједавања
Енергетском заједницом
направила значајне кораке
на приближавању
Европској унији.”

Из поздравног обраћања на
14. састанку
Министарског савјета
Енергетске заједнице,
Сарајево, 14. октобра 2016.

пленума оснажена је улога националних парламената, уз паралелно повећање транспарентности јачањем улоге цивилног друштва и пословних субјеката у институцијама Енергетске заједнице. Дан за цивилно друштво инаугурисан је 21. јуна 2016. године, када су се у сједишту Секретаријата окупиле 24 невладине и организације цивилног друштва из 11 земаља, уз учешће академских и међународних финансијских институција, министарстава, те Европског парламента и Комисије.

Министарски савјет је 14. октобра 2016. године ажуриро *acquis* о заштити животне средине, да би се и у Енергетској заједници обезбједила примјена најновијих верзија из ЕУ. Тиме су у *acquis* укључене Директива 2011/92/ЕУ о процјени учинака одређених јавних и приватних пројеката на животну средину, измијењена Директивом 2014/52/ЕУ, и Директива (ЕУ) 2016/802 о смањењу садржаја сумпора у одређеним текућим горивима са Сprovedбеном одлуком Комисије (ЕУ) 2015/253. *Acquis* о заштити животне средине проширен је Директивом 2001/42/ЕУ о процјени ефеката одређених планова и програма на животну средину и Директивом 2004/35/ЕУ о одговорности за животну средину у погледу спречавања и отклањања штете у животној средини, која је измијењена Директивом 2006/21/ЕЗ, Директивом 2009/31/ЕЗ и Директивом 2013/30/ЕУ. Као први корак ка пуној примјени у Енергетској заједници, Министарски савјет је усвојио Препоруку о спровођењу Уредбе (ЕУ) бр. 525/2013 о механизму за праћење и извјештавање о емисијама стакленичких гасова и за извјештавање о другим информацијама у вези с климатским промјенама на националној разини и разини Уније. Посебном одлуком усвојена је листа приоритетних инфраструктурних пројеката којима се омогућава интеграција пан-европског енергетског тржишта.

Значајну подршку развоју тржишта енергије дају мјере које су 27. августа 2015. године на Другом самиту о Западном Балкану у оквиру ‘Берлинског процеса’ (WB6) прихватили премијери Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Косова*, Македоније и Србије. У домену електричне енергије оне се прије свега односе на отклањање недостатака у примарној и секундарној легислативи, развој организованог veleпродајног тржишта и тржишта уравнотежења, тржишну алокацију прекограничних капацитета, дерегулацију цијена, раздвајање тржишних од дјелатности које карактерише природни монопол, те на јачање независности регулатора.

У оквиру овог процеса представници оператора преносног система, берзи, регулатора и министарства су у Бечу 27. априла 2016. године потписали *Меморандум о разумијевању* који утврђује опште принципе сарадње, као и конкретне мјере за развој регионалног тржишта електричне енергије.

Трећи самит, одржан у Паризу 4. јула 2016. године, нагласио је потребу тјешње сарадње на регионалном нивоу ради интеграције

тржишта Западног Балкана у паневропско. Том приликом усаглашена је *Мапа пута за тржиште електричне енергије* и најављено да ће будућа финансијска подршка ЕУ зависити од напретка у спровођењу договорених мјера. У фокусу је уклањање постојећих законодавних и регулаторних препрека и јачање институционалне структуре потребне за функционисање тржишта у складу са Уговором о успостави Енергетске заједнице. Регионалне мјере укључују институционално организовање тржишта (успостава берзи) и њихово спајање, регионално тржиште уравнотежења (балансно тржиште), као и регионално координисани прорачун и додјелу прекограничних капацитета. На националном нивоу тежиште је на уклањању националних препрека креирањем одговарајућег тржишта и регулаторног оквира.

На Паришком самиту обим Берлинског, односно WB6 процеса проширен је потписивањем *Повеље одрживости*, чиме су земље Западног Балкана прихватиле да спроводе низ мјера у области енергетске ефикасности, у побољшању одрживости енергетских система, унапређивању климатског дјеловања и транспарентности одрживих енергетских тржишта.

Приоритети Енергетске заједнице у 2017. години су:

- Унапређење интеграције регионалних енергетских сектора као и побољшање њихове одрживости засноване на обавезама преузетим у 'Берлинском процесу' које се требају укључити у Уговор о успостави Енергетске заједнице, и
- Промоција и финализација дискусија о измјенама и допунама Уговора, уз фокус на бољу примјену, одрживост и истински интегрисано паневропско енергетско тржиште засновано на једнаким правима и обавезама.

Босна и Херцеговина и Енергетска заједница

Активним дјеловањем у Енергетској заједници Босна и Херцеговина потврђује своју опредјељеност за реформу енергетског сектора, либерализацију тржишта енергије и усклађивање своје политике са чланицама ЕУ.

Босна и Херцеговина је предсједавала Енергетском заједницом у 2016. години, током које је настављена реформа Заједнице у складу са препорукама из извјештаја *Енергетска заједница за будућност* и реализоване бројне активности у досљедној примјени *acquis*-а, односно правног оквира Енергетске заједнице, и неопходном унапређењу сигурности снабдијевања и заштите животне средине.

Евидентно је да у самој Босни и Херцеговини, на различитим административним нивоима треба учинити додатне напоре у транспозицији и примјени *acquis*-а Енергетске заједнице. За реализацију бројних обавеза рокови су већ прошли, а за значајан број обавеза је преостало релативно кратко вријеме (Прилог Д). На ово указују и отворени случајеви за рјешавање

спорова које је иницирао Секретаријат Енергетске заједнице (Прилог Е). При томе треба имати у виду да је у априлу 2016. године Секретаријат Енергетске заједнице затворио Случај ECS-4/14, након што је Босна и Херцеговина доставила свој Национални акциони план за обновљиву енергију усвојен на 50. сједници Савјета министара БиХ одржаној 30. марта 2016. године.

Активности ДЕРК-а у тијелима Енергетске заједнице

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију, из домена Енергетске заједнице, одвијао се уз неопходну сарадњу са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, затим кроз подршку и допринос реализацији различитих пројеката у функцији развоја Енергетске заједнице и посебно кроз проактиван однос у истраживањима које су планирале и спроводиле различите групе ширег тематског спектра, а које окупљају енергетске регулаторе из региона и Европске уније.

Кључне активности ДЕРК-а у Енергетској заједници и даље су усмјерене на Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ECRB), који је успостављен 11. децембра 2006. године у Атини. Све од тада ДЕРК активно учествује у његовом раду, представљајући и заступајући интересе Босне и Херцеговине. Афирмацији БиХ доприноси предсједавање Радном групом ECRB-а за проблематику купаца и малопродајна тржишта, од 2007. године.

Током 2016. године, у којој је одржао три састанка, Регулаторни одбор дао је значајан допринос креирању политике Енергетске заједнице у домену регулаторних иницијатива за промоцију инвестиција у мреже, третмана интерконектора између Уговорних страна Енергетске заједнице и чланица Европске уније, те развоја независности регулатора. У протеклој години ECRB је наставио заједничке активности са Агенцијом за сарадњу енергетских регулатора (ACER), Савјетом европских енергетских регулатора (CEER) и Асоцијацијом медитеранских енергетских регулатора (MEDREG), те са Европском мрежом оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E) и Европском мрежом оператора транспортног система за гас (ENTSO-G).

Регулаторни одбор значајан дио својих активности организује кроз радне групе (Радна група за електричну енергију, Радна група за гас и Радна група за проблематику купаца и малопродајна тржишта) уз подршку одговарајућег одјељења Секретаријата.

4.2 Регионална асоцијација енергетских регулатора – ERRA

Регионална асоцијација енергетских регулатора (енг. *Energy Regulators Regional Association* – ERRA) је организација независних регулаторних тијела за енергију из Централне Европе и Евроазије, са придруженим чланицама из Африке, Азије, Блиског истока и Америке. Промјенама Статута у 2015. години су уклоњене баријере за придруживање регулатора из нових региона и омогућена активна улога свих чланица. Чланице ERRA-е долазе из 34 државе, уз Регионалну западноафричку регулаторну асоцијацију (слика 20).

Циљеви ERRA-е су побољшање регулисања енергетских дјелатности у земљама чланицама, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, побољшање сарадње између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искуства између чланица, бољи приступ информацијама о свјетској пракси у регулисању енергетских дјелатности.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је пуноправна чланица ERRA-е од 19. маја 2004. године. На Генералној скупштини у мају 2010. године, као придружене чланице ове организације су примљене и двије ентитетске регулаторне комисије – Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске.

Представници ДЕРК-а активно учествују у раду Генералне скупштине, Инвестиционе конференције и Предсједништва ERRA-е, у чији састав је марта 2014. године на двогодишњи мандатни период изабран члан ДЕРК-а. Запажен је ангажман представника Државне регулаторне комисије и у раду сталних

Слика 20. Чланство у ERRA-и

комитета и радних група, од којих се издвајају Радна група за проблематику купаца и малопродајна тржишта, Стални комитет за тарифе и цијене и Стални комитет за лиценце и конкуренцију. Од 2010. године предсједавање овим комитетом доприноси афирмацији БиХ у ERRA-и.

Поред активног рада у тијелима ERRA-е, Државна регулаторна комисија за електричну енергију испуњава улогу чланице ове регионалне асоцијације пружањем релевантних информација о енергетском сектору и регулаторној пракси Босне и Херцеговине.

У институцијама ERRA-е је примјетна историјска еволуција тема за које су чланице заинтересоване. Широко заступљено реструктурисање енергетског сектора и тржишта узроковало је да конкурентно оријентисана одржива рјешења буду предмет посебног занимања и дјеловања регулаторних тијела.

4.3 Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – MEDREG

Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (MEDREG) је у 2016. години свечано обиљежила десет година свог постојања. Основана у мају 2006. године као добровољна радна група ради промовисања сарадње енергетских регулатора из земаља сјеверне, јужне и источне обале Медитеранског базена, Асоцијација је постала стална регионална организација у новембру 2007. године. MEDREG окупља регулаторна тијела из Албаније, Алжира, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Египта, Француске, Грчке, Хрватске, Италије, Израела, Јордана, Кипра, Либије, Малте, Марока, Палестинске управе, Португала, Словеније, Шпаније, Туниса и Турске (слика 21).

Слика 21. Географски обухват MEDREG-а

Главни циљ Асоцијације је промоција јасних, стабилних и усклађених правних и регулаторних оквира Медитерана ради омогућавања инвестиција у енергетску инфраструктуру и подршке интеграцији тржишта. Стога, MEDREG промовира сталну размјену знања, искуства и стручности, прикупљање података кроз свеобухватне студије, извјештаје са препорукама, те специјализоване обуке у сфери енергетске регулације. Асоцијација је посвећена заштити купаца, фокусирајући се на приступ информацијама и подизање свијести о промјенама у сектору, као и посебне начине заштите рањивих категорија купаца.

Организацијска структура MEDREG-а обухвата Генералну скупштину, Секретаријат са сједиштем у Милану и пет радних група за: (1) институционална питања, (2) електричну енергију, (3) гас, (4) животну средину, обновљиве изворе енергије и енергетску ефикасност и (5) проблематику купаца.

Представници ДЕРК-а непосредно учествују у раду Генералне скупштине, а у активностима радних група употребом различитих телекомуникационих алата, те достављањем тражених информација и коментара на нацрте докумената.

4.4 Међународна конфедерација енергетских регулатора – ICER

Основана у октобру 2009. године, Међународна конфедерација енергетских регулатора (ICER) представља добровољни оквир за сарадњу на свјетском нивоу. Циљ ICER-а је да побољша информисаност јавности и креатора политичких одлука, као и разумијевање регулисања енергије и његове улоге у рјешавању широког спектра социо-економских, околних и тржишних питања.

Преко 250 регулаторних тијела са шест континената, путем 11 регионалних регулаторних асоцијација и два национална енергетска регулаторна тијела (слика 22) остварују чланство у ICER-у. ДЕРК је чланица ICER-а путем ERRA-е и MEDREG-а.

ICER-ове активности су усмјерене на неколико кључних подручја, у складу са темама које дефинише Свјетски енергетски регулаторни форум, водећа међународна конференција о регулисању енергије која се одржава сваке три године. Шести Свјетски енергетски регулаторни форум, одржан у Истанбулу током маја 2015. године, идентификовао је сигурност снабдијевања, енергетску одрживост, конкурентност и добре регулаторне праксе као приоритетне теме за текући трогодишњи период и сходно томе установио четири посебне виртуелне групе. Наредни Свјетски регулаторни форум ће бити одржан у Мексику, 2018. године.

ICER наставља своје активности на иницијативи под називом *Жене у области енергије* коју је започео у октобру 2013. године. Циљ ове глобалне иницијативе енергетских регулатора је

Слика 22. Чланице ICER-а

подршка напретку жена у области енергије кроз практичне инструменте.

ICER је 2013. године покренуо издавање своје Хронике, као средства за даљу промоцију својих циљева у смислу јачања размјене регулаторних знања и истраживања. Од тада као члан Уредничког одбора овог стручног часописа дјелује и запосленик ДЕРК-а. ICER-ова Хроника је публикација која се објављује два пута годишње у електронском облику и садржи стручне чланке из регулаторне тематике.

ДЕРК активно учествује у раду ICER-а и пружа подршку на разне начине, укључујући доставу одговора по различитим активностима и упитницима, чиме се омогућава увид и размјена пракси у подручјима од интереса за рад регулатора.

4.5 Савјет европских енергетских регулатора – CEER

Савјет европских енергетских регулатора (CEER) је непрофитна асоцијација која окупља енергетске регулаторе. Њени чланови и посматрачи су независна, законом прописана тијела одговорна за регулисање енергије на државном нивоу. Овај Савјет окупља 35 националних регулаторних тијела из држава чланица Европске уније, Европске слободне трговинске зоне (EFTA) и земаља у процесу придруживања Европској унији, укључујући Уговорне стране Енергетске заједнице. Савјет европских енергетских регулатора предњачи у активностима на развоју конкурентних енергетских тржишта и јачању улоге

купаца. Радећи заједно кроз CEER, национална регулаторна тијела дају напредне препоруке на европском нивоу, ширећи најбоље праксе и дајући рјешења у оквиру националних регулатора.

Крајем 2015. године Савјет европских енергетских регулатора отворио је своја врата Уговорним странама Енергетске заједнице. У децембру 2016. године Генерална скупштина је прихватила Државну регулаторну комисију за електричну енергију као посматрача од 1. јануара 2017. године.

У својству посматрача, представници ДЕРК-а могу бити активни у радним групама CEER-а и присуствовати састанцима Генералне скупштине. Осим тога, Државна регулаторна комисија добија приступ CEER-овој афирмисаној регулаторној мрежи и инструментима сарадње, уз могућност детаљног разумијевања енергетских политика и пракси Европске уније. У том погледу, учешће у раду Савјета европских енергетских регулатора је корисно и на путу Босне и Херцеговине ка чланству у Европској унији, и испуњавању обавеза које оно повлачи у смислу спровођења *acquis*-а у области енергије.

Лорд Мог, председник CEER-а: "Као европско удружење енергетских регулатора, једна од наших предности је да смо регулаторни практичари европских енергетских закона. Драго нам је да можемо подијелити са ДЕРК-ом нашу стручност спроводећи енергетске законе ЕУ и заједно рјешавајући изазове регионалног енергетског тржишта."

Из говора добродошлице поводом пријема ДЕРК-а у CEER, Љубљана, 13. децембар 2016.

5. РЕВИЗИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈ

Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ је утврђено да се ДЕРК финансира из сопствених прихода. Основни приход ДЕРК-а у 2016. години је била регулаторна накнада коју су плаћали власници лиценци за пренос електричне енергије, независног оператора система, међународне трговине и снабдијевања купаца, те дистрибуције електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ. Регулаторна накнада се одређује тако да покрије трошкове ДЕРК-а, а за процијењени вишак прихода над расходима се умањују обавезе за плаћање регулаторне накнаде у наредном периоду.

Финансијско пословање Државне регулаторне комисије за електричну енергију укључује сљедеће активности:

- настанак и подмирење финансијских обавеза за потребе дефинисане у одобреном финансијском плану,
- краткорочно планирање и управљање новчаним токовима,
- редовно праћење реализације финансијског плана за текућу годину,
- анализа и процјена будућих новчаних токова у сврху припреме новог финансијског плана,
- припрема финансијског плана за наредну годину,
- унутрашње финансијско извјештавање као основа за доношење одговарајућих пословних одлука,
- финансијско извјештавање према спољним тијелима, овлашћеним институцијама и јавности.

Кончан резултат свих наведених активности и донесених одлука су финансијски извјештаји у којима су исказани резултати пословања на крају пословне године. Сваке године се врши ревизија финансијских извјештаја ДЕРК-а с циљем независне и непристрасне провере исказаних резултата пословања, као и усклађености тих поступака са важећим прописима.

У првом кварталу 2016. године ревизију финансијских извјештаја ДЕРК-а за претходну годину је вршило друштво за ревизију, рачуноводство и консалтинг РЕВИК д.о.о. Сарајево, са којим је закључен уговор у поступку конкурентског захтјева за доставу понуда.

Обављајући ревизију у складу са Међународним ревизијским стандардима ревизори су прикупили доказе о износима и другим подацима објављеним у финансијским извјештајима како би се у разумној мјери увјерили да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешке. Осим утврђивања реалности финансијских извјештаја у цјелини, ревизија је подразумијевала и истовремену оцјену примијењених рачуноводствених политика и значајних процјена руководства ДЕРК-а.

“По нашем мишљењу, финансијски извјештаји приказују реално и објективно, у свим материјално значајним ставкама, финансијски положај Државне регулаторне комисије за електричну енергију (ДЕРК) на дан 31. децембра 2015. године, те резултате његовог пословања и промјене на трајним изворима и готовинском току за годину која је тада завршила, у складу с Међународним стандардима финансијског извјештавања (МСФИ).”

*РЕВИК,
Сарајево, 17. марта 2016.*

На основу прибављених доказа независни ревизор је позитивно оцијенио финансијске извјештаје ДЕРК-а за 2015. годину. Мишљење независног ревизора је да презентација финансијских извјештаја, признавање и мјерење трансакција и пословних догађаја, објективно и истинито приказује стање средстава, обавеза, капитала и финансијског резултата пословања.

Наведеним мишљењем је потврђена највиша ревизијска оцјена усклађености финансијских извјештаја са међународно важећим стандардима и законским прописима, коју је ДЕРК у ранијим периодима добијао од екстерних ревизора, међу којима су и оцјене Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине.

Спроведеним *ex-post* контролама финансијских трансакција нису пронађене неправилности. Тиме је потврђена ефикасност постављеног система финансијског управљања и унутрашње контроле којима се обезбјеђује превенција или идентификација могућих грешака у циљу заштите имовине од губитака узрокованих непажњом или лошим управљањем.

У складу са важећим законским прописима ДЕРК је крајем 2016. године објавио јавни позив за прикупљање понуда за услуге ревизије финансијских извјештаја на основу којег је закључен и уговор за поменуте услуге у наредном дво-годишњем периоду.

Спровођењем екстерне ревизије ДЕРК обезбјеђује и независан и поуздан извјештај о коришћењу имовине те управљању приходима и расходима. Ради пружања информација о свом финансијском положају и резултатима пословања заинтересованим лицима и широј јавности, Државна регулаторна комисије сваке године објављује ревизијски извјештај. Ревидовани финансијски извјештаји за 2015. годину су објављени у “Службеном гласнику БиХ”, број 28/16 и у оквиру интернет презентације ДЕРК-а.

6. ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2017. ГОДИНИ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће наставити своје активности на обезбјеђењу услова за слободну трговину и континуирано снабдијевање електричном енергијом по унапријед дефинисаном стандарду квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине, уз поштовање међународних споразума, домаћих закона, одговарајућих европских уредби и директива, као и других правила о унутрашњем тржишту електричне енергије.

ДЕРК ће и у 2017. години задржати континуитет сарадње са Парламентарном скупштином Босне и Херцеговине, а посебно са Комисијом за саобраћај и комуникације Представничког дома ПС БиХ и Комисијом за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПС БиХ. Такође, примарни интерес ће остати и размјена информација и усклађеност кључних регулаторних активности са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, надлежним за креирање политике у складу са *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*.

Сви досада примјењивани модалитети међусобног праћења и усклађивања дјеловања ће се користити и у 2017. години у односима са Регулаторном комисијом за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторном комисијом за енергетику Републике Српске, као и са другим регулаторним тијелима успостављеним на државном нивоу, прије свега са Конкурenciјским савјетом БиХ.

Како би задовољио потребе различитих нивоа одлучивања за квалитетним и поузданим статистичким подацима у подручју енергије ДЕРК ће остати референтан извор и активан генератор ових података. У овом циљу ДЕРК ће слиједити развој ЕУ правила и поштовати агенду Енергетске заједнице, уз наставак сарадње са Агенцијом за статистику БиХ.

ДЕРК ће пратити активности и трендове у комплетном енергетском сектору и непосредно се укључивати у све релевантне догађаје.

Кроз своје дјеловање ДЕРК ће бити усмјерен на:

- доношење тарифа у оквиру својих надлежности,
- издавање лиценци,
- регулаторни надзор лиценцираних субјеката,
- креирање нових регулаторних правила, те анализирање раније донесених регулаторних правила и постојеће праксе, уз преглед и ревизију аката ДЕРК-а,
- праћење набавке помоћних услуга и пружања системске услуге и уравнотежења електроенергетског система БиХ, и по потреби наставак развоја модела ових услуга,

- стварање већег степена интеграције домаћег тржишта електричне енергије, с посебним усмјерењем на ефикасно функционисање малопродајног и veleprodajног тржишта,
- развој правила којима се регулише прикључење корисника на преносни систем,
- јачање капацитета за испуњавање међународних обавеза у вези са регулаторним извјештавањем,
- одобравање и надзирање правила која развију Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Електропренос Босне и Херцеговине и Комунално Брчко,
- одобравање *Индикативног плана развоја производње за период 2018. – 2027. година, Дугорочног плана развоја преносне мреже* за наредни десетогодишњи период, као и *Плана инвестиција Електропреноса БиХ*,
- праћење примјене Механизма наплате између оператора преносног система (ИТС механизам) и рада Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO),
- регулаторно дјеловање у вези Европских правила за рад мрежа,
- информисање регулисаних субјеката и јавности о регулаторној пракси, и
- обављање осталих послова који му буду повјерени у надлежност.

У спровођењу својих активности ДЕРК ће, у границама овлашћења која су му законом повјерена, водити рачуна о заштити купаца и дати свој пуни допринос у изналажењу најбоље примјенивих рјешења.

С обзиром на чињеницу да је Босна и Херцеговина темељем Уговора о успостави Енергетске заједнице обавезна у своје законодавство транспоновати и у пракси примијенити прописе Европске уније о интерном енергетском тржишту (‘Трећи енергетски пакет’), ДЕРК ће у оквирима својих компетенција и оптималном координацијом са другим кључним субјектима дати свој допринос развоју правног оквира.

У интересу свих кључних субјеката је спровођење реформе електроенергетског сектора у Босни и Херцеговини, хармонизација подзаконских прописа и ефикасна координација међу тијелима која учествују у њиховој припреми и изради. Циљ је креирање јасног и поузданог законодавног оквира заснованог на европским директивама и правилима о унутрашњем тржишту електричне енергије.

У том смислу, ДЕРК планира наставак активног учешћа у изради законодавног оквира у области електричне енергије у Босни и Херцеговини у складу са правном тековином ЕУ, те у отклањању недостатака у електроенергетском сектору који су наведени у *Извјештају Европске комисије о БиХ у 2016. години*.

Државна регулаторна комисија ће у складу са својим надлежностима дати допринос реализацији препорука са састанака Одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Пододбора за транспорт, енергију, околину и регионални развој. Као једна од институција које су надлежне за преузимање и спровођење *acquis*-а, ДЕРК ће дати свој допринос у изради одговора на Упитник Европске комисије за припрему мишљења о Захтјеву за чланство БиХ у ЕУ, посебно на питања из поглавља 15: Енергија, поглавља 21: Трансевропске мреже, поглавља 28: Заштита потрошача и здравља, те на одређену проблематику из Економских критеријума.

ДЕРК ће партиципирати у подршци и спровођењу регионалних приоритета и пројеката Енергетске заједнице, али и приоритета који су у оквиру Енергетске заједнице идентификовани за електроенергетски сектор БиХ, и наводе се у Закључцима Министарског савјета и *Извјештају о примјени acquis-а према Уговору о успостави Енергетске заједнице*. ДЕРК ће дати свој пуни допринос у реализацији мјера у сектору енергије које су договорене на Трећем Самиту земаља Западног Балкана у оквиру 'Берлинског процеса'.

У 2017. години се наставља вишегодишњи пројекат USAID-а *Инвестирање у сектор енергије* (EIA), те ће ДЕРК пратити његове активности и учествовати у реализацији појединих компоненти које су функцији рада регулатора. Наставиће се учешће и у пројекту GIZ-а *Потицање обновљивих извора енергије у Босни и Херцеговини*. Своје активно учешће ДЕРК планира и на Трећем Енергетском самиту у БиХ, који је у оквиру EIA и пројекта GIZ-а планиран за прољеће 2017. године.

У центру занимања ће бити и активности међународних тијела које се односе на регулисање тржишта електричне енергије, прије свега оних у чијем раду ДЕРК и сам учествује:

- ECRB – Регулаторни одбор Енергетске заједнице (укључујући радне групе за електричну енергију и гас, те Радну групу за проблематику купаца и малопродајна тржишта),
- ERRA – Регионална асоцијација енергетских регулатора (укључујући Стални комитет за лиценце и конкуренцију, Стални комитет за тарифе и цијене и Радну групу за проблематику купаца и малопродајна тржишта),
- MEDREG – Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (укључујући Радне групе за институционална питања; за електричну енергију; за гас; за проблематику купаца, те за животну средину, обновљиве изворе и енергетску ефикасност),
- ICER – Међународна конфедерација енергетских регулатора,
- CEER – Савјет европских енергетских регулатора.

ДЕРК ће наставити праћење рада Агенције за сарадњу енергетских регулатора (ACER), и зависно од развоја правног оквира у БиХ размотрити могућности за директно учешће у раду овог тијела.

ПРИЛОГ А: Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине
(коришћени подаци НОС-а БиХ, Електропреноса БиХ и електропривреда у БиХ)

Основни подаци о инсталисаним капацитетима производних објеката

Укупан инсталисани капацитет производних објеката у Босни и Херцеговини износи 4.351,88 MW, од чега у већим хидроелектранама 2.083,50 MW, а у термоелектранама 2.065 MW. Инсталисани капацитет малих хидроелектрана, вјетро, соларних и електрана на биогорива је 112,15 MW, док је 91,23 MW инсталисано у индустријским електранама.

Хидроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)
Требиње I	2×54+63	171
Требиње II	8	8
Дубровник (БиХ+Хр.)	126+108	234
Чапљина	2×210	420
Рама	80+90	170
Јабланица	6×30	180
Грабовица	2×57	114
Салаковац	3×70	210
Мостар	3×24	72
Мостарско блато	2×30	60
Пећ-Млини	2×15,3	30,6
Јајце I	2×30	60
Јајце II	3×10	30
Бочац	2×55	110
Вишеград	3×105	315
Устипрача	2×3,45	6,9

Термоелектране	Инсталисана снага (MW)	Расположива снага (MW)
ТУЗЛА	715	635
Г3	100	85
Г4	200	182
Г5	200	180
Г6	215	188
КАКАЊ	450	398
Г5	110	100
Г6	110	90
Г7	230	208
ГАЦКО	300	276
УГЉЕВИК	300	279
СТАНАРИ	300	283

Osnovni podaci o prenosnom sistemu

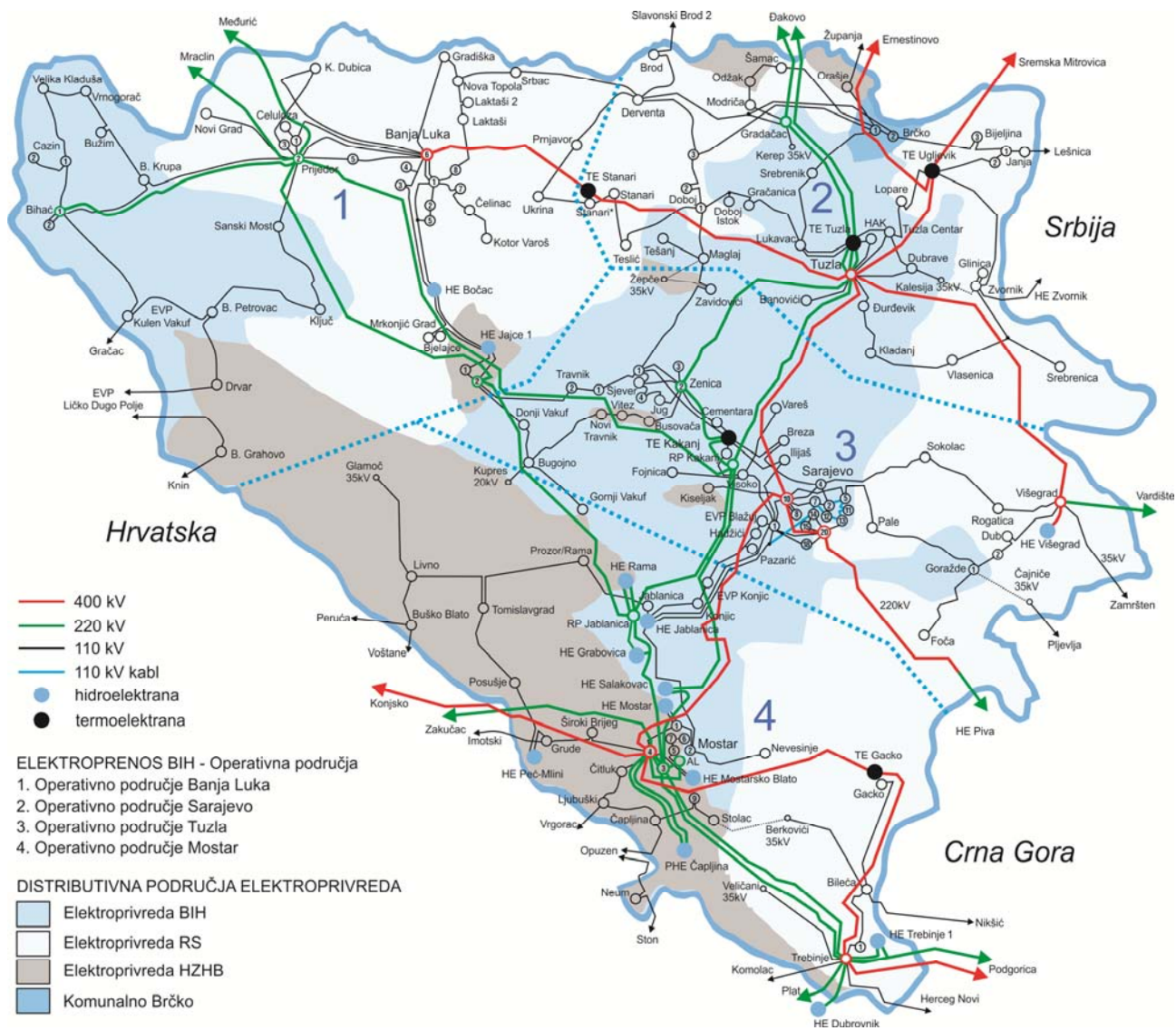
далеководи	
Називни напон далековода	Дужина (km)
400 kV	864,73
220 kV	1.520,38
110 kV	3.903,75
110 kV – кабловски вод	32,08

интерконекије	
Називни напон далековода	Број интер-конектора
400 kV	4
220 kV	10
110 kV	23
Укупно	37

трафостанице		
Врста трафостанице	Број трафостаница	Инсталисана снага (MVA)
ТС 400/x kV	10	6.087,5
ТС 220/x kV	8	1.423,0
ТС 110/x kV	132	5.248,0

трансформатори		
Преносни однос трансформатора	Број трансформатора	Инсталисана снага (MVA)
TR 400/x kV	14	4.900,0
TR 220/x kV	14	2.100,0
TR 110/x kV	237	5.636,5

ПРИЛОГ Б: Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине са оперативним подручјима Електропреноса БиХ и дистрибутивним подручјима електропривреда (31. децембар 2016. године)

ПРИЛОГ Ц: Основни електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине

(GWh)

2016. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња у хидроелектранама	1.395,40	2.498,19	1.540,38		35,41	5.469,39
Производња у термоелектранама	5.780,27	3.261,70			1.565,94	10.607,91
Производња у малим и индустр. ел.	68,99	55,02			307,63	431,64
Производња	7.244,66	5.814,91	1.540,38		1.908,99	16.508,94
Дистрибутивна потрошња	4.548,29	3.721,07	1.364,62	270,08	83,65	9.987,72
Губици преноса						333,30
Велики купци	458,05	281,29	1.503,02		226,59	2.468,94
Сопствена потр. електрана и пумпање		11,87	51,73		11,53	75,13
Потрошња	5.006,34	4.014,23	2.919,37	270,08	321,77	12.865,10

2015. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
Производња у хидроелектранама	1.436,28	2.166,12	1.823,14		5.425,54
Производња у термоелектранама	5.413,40	3.298,66			8.712,06
Производња у малим и индустр. ел.	160,68	93,55	16,03		270,26
Производња	7.010,36	5.558,33	1.839,17		14.407,86
Дистрибутивна потрошња	4.542,81	3.661,53	1.376,42	265,38	9.846,14
Губици преноса					359,37
Велики купци	449,56	159,31	1.763,43*		2.372,30
Сопствена потр. електрана и пумпање		13,96	13,90		27,86
Потрошња	4.992,37	3.834,79	3.153,75	265,38	12.605,66

* Укључујући и 861,86 GWh које су Алуминиј и Б.С.И. набавили као квалификовани купци

2014. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
Производња у хидроелектранама	1.542,61	2.522,09	1.755,81		5.820,52
Производња у термоелектранама	5.786,99	3.133,66			8.920,65
Производња у малим и индустр. ел.	188,97	82,39	17,31		288,67
Производња	7.518,57	5.738,14	1.773,12		15.029,84
Дистрибутивна потрошња	4.392,55	3.526,02	1.310,79	251,65	9.481,01
Губици преноса					304,46
Велики купци	442,76	155,87	1.811,57*		2.410,20
Сопствена потрошња електрана		14,12			14,12
Потрошња	4.835,31	3.696,01	3.122,37	251,65	12.209,79

* Укључујући и 755,93 GWh које су Алуминиј и Б.С.И. набавили као квалификовани купци

2013. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
Производња у хидроелектранама	1.854,43	2.920,91	2.348,28		7.123,62
Производња у термоелектранама	5.549,53	3.390,12			8.939,65
Производња у малим и индустр. ел.	150,59	73,98	14,71		239,28
Производња	7.554,55	6.385,01	2.362,99		16.302,55
Дистрибутивна потрошња	4.401,52	3.567,50	1.343,83	258,14	9.570,99
Губици преноса					343,10
Велики купци	448,20	126,21	2.048,14*		2.622,55
Сопствена потр. електрана и пумпање		13,26	8,74		22,00
Потрошња	4.849,72	3.706,97	3.400,71	258,14	12.558,64

* Укључујући и 884,94 GWh које је Алуминиј набавио као квалификовани купац

2012. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
Производња у хидроелектранама	1.086,63	1.832,77	1.229,30		4.148,70
Производња у термоелектранама	5.367,80	3.251,70			8.619,50
Производња у малим и индустр. ел.	115,40	43,04	7,89		166,33
Производња	6.569,83	5.127,51	1.237,19		12.934,54
Дистрибутивна потрошња	4.340,28	3.551,14	1.379,43	262,54	9.533,39
Губици преноса					308,14
Велики купци	446,23	119,18	2.136,41*		2.701,83
Сопствена потр. електрана и пумпање		13,62	67,26		80,88
Потрошња	4.786,52	3.683,94	3.583,10	262,54	12.624,24

* Укључујући и 910,54 GWh које је Алуминиј набавио као квалификовани купац

ПРИЛОГ Д: *Acquis* Енергетске заједнице

Acquis, односно правни оквир Енергетске заједнице у свом средишту има директиве и уредбе из Трећег енергетског пакета ЕУ које предвиђају заједничке прописе за интерна тржишта електричне енергије и природног гаса и регулишу прекограничну трговину. Почетни сет прописа Енергетске заједнице из 2005. године у више наврата иновiran је новим директивама и уредбама и допуњаван прописима у областима сигурности снабдијевања, заштите животне средине, конкуренције, обновљивих извора енергије, енергетске ефикасности, инфраструктуре, обавезних нафтних резерви и статистике, те транспарентности, односно обавеза објаве података на тржиштима енергије.

Acquis Енергетске заједнице прати развој правног оквира Европске уније и данас обухвата њену кључну енергетску легислативу у подручјима електричне енергије, гаса, сигурности снабдијевања, заштите животне средине, конкуренције, обновљивих извора, енергетске ефикасности, нафте, статистике и инфраструктуре. Генерални рокови за транспозицију у национално законодавство и примјену уредби и директива ЕУ наводе се у заградама.

Acquis о електричној енергији

- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 543/2013 од 14. јуна 2013. о достави и објави података на тржиштима електричне енергије и о измјени Прилога I Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета (рок: 24. децембар 2015.),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 838/2010/ЕУ од 23. септембра 2010. о утврђивању смјерница које се односе на механизам накнаде између оператора преносних система и заједнички регулаторни приступ наплати преноса (рок: 1. јануар 2014.),
- Директива 2009/72/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије и стављању изван снаге Директиве 2003/54/ЕЗ (рок: 1. јануар 2015., осим за члан 9(1) гдје је рок: 1. јуни 2016., члан 9(4): 1. јуни 2017. и члан 11: 1. јануар 2017.),
- Уредба (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о условима за приступ мрежи за прекограничну размјену електричне енергије и стављању изван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 1228/2003 (рок: 1. јануар 2015.).

Acquis о гасу

- Директива 2009/73/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о заједничким правилима за унутрашње тржиште природног гаса и стављању изван снаге Директиве 2003/55/ЕЗ (рок: 1. јануар 2015., осим члан 9(1): 1. јуни 2016., члан 9(4): 1. јуни 2017. и члан 11: 1. јануар 2017.),
- Уредба (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о условима за приступ мрежама за транспорт природног гаса и стављању изван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 1775/2005 (рок: 1. јануар 2015.).

Acquis о сигурности снабдијевања

- Директива 2005/89/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 18. јануара 2006. о мјерама заштите сигурности снабдијевања електричном енергијом и улагања у инфраструктуру (рок: 31. децембар 2009.),
- Директива Савјета 2004/67/ЕЗ од 26. априла 2004. о мјерама заштите сигурности снабдијевања природним гасом (рок: 31. децембар 2009.).

Acquis о заштити животне средине

- Директива (ЕУ) 2016/802 Европског парламента и Савјета од 11. маја 2016. о смањењу садржаја сумпора у одређеним текућим горивима и Сprovedбена одлука Комисије (ЕУ) 2015/253 од 16. фебруара 2015. о утврђивању правила узорковања и извјештавања у складу с Директивом Савјета 1999/32/ЕЗ за садржај сумпора у бродским горивима (рок: 30. јуни 2018.),
- Директива 2011/92/ЕУ Европског парламента и Савјета од 13. децембра 2011. о процјени учинака одређених јавних и приватних пројеката на животну средину, измијењена Директивом 2014/52/ЕУ (рок: 1. јануар 2019.),
- Директива 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савјета од 24. новембра 2010. о индустријским емисијама (интегрисано спречавање и контрола загађења) – само Поглавље III, Анекс V и члан 72(3)-(4) (рок: 1. јануар 2018.),
- Директива 2004/35/ЕУ Европског парламента и Савјета од 21. априла 2004. о одговорности за животну средину у погледу спречавања и отклањања штете у животној средини, измијењена Директивом 2006/21/ЕЗ, Директивом 2009/31/ЕЗ и Директивом 2013/30/ЕУ (рок: 1. јануар 2021.),
- Директива 2001/80/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 23. октобра 2001. о ограничењу емисија одређених загађивача ваздуха из великих уређаја за ложење (рок: 31. децембар 2017.),
- Директива 2001/42/ЕУ Европског парламента и Савјета од 27. јуна 2001. о процјени ефеката одређених планова и програма на животну средину (рок: 31. март 2018.),
- Члан 4(2) Директиве Савјета 79/409/ЕЕЗ од 2. априла 1979. о заштити птица (рок: 1. јули 2006.).

Acquis о заштити животне средине се примјењује у оној мјери у којој има утицаја на мрежну енергију. У складу са чланом 13. Уговора, Уговорне стране потврђују важност Протокола из Кјота и настојаће да му приступе.

Наставак на следећој страници ⇨

⇒ *Наставак са претходне странице*

Acquis о конкуренцији

Нису дозвољене и биће процјењиване у складу са чл. 81., 82. и 87. Уговора о оснивању Европске заједнице следеће активности:

- Спречавање, ограничавање или поремећај конкуренције,
- Злоупотреба доминантне позиције,
- Пружање државне помоћи која узрокује или пријети поремећајем конкуренције.

Поштоваће се одредбе Уговора о оснивању Европске заједнице, посебно члана 86. које се односе на јавна предузећа и предузећа којима су дата посебна права.

Acquis о обновљивим изворима

- Директива 2009/28/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 23. априла 2009. о промоцији коришћења енергије из обновљивих извора те о измјени и каснијем стављању изван снаге директива 2001/77/ЕЗ и 2003/30/ЕЗ (рок: 1. јануар 2014.).

Национални циљеви за удио енергије из обновљивих извора у коначној бруто потрошњи 2020. за Уговорне стране Енергетске заједнице су одређени одлуком Министарског савјета 18. октобра 2012. године (2012/04/MC-EnC).

Acquis о енергетској ефикасности

- Директива 2012/27/ЕУ Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2012. о енергетској ефикасности, измјени директива 2009/125/ЕЗ и 2010/30/ЕУ и стављању изван снаге директива 2004/8/ЕЗ и 2006/32/ЕЗ (рок: 15. октобар 2017.),
- Директива 2010/31/ЕУ Европског парламента и Савјета од 19. маја 2010. о енергетској ефикасности зграда (рок: 30. септембар 2012.),
- Директива 2010/30/ЕУ Европског парламента и Савјета од 19. маја 2010. о означавању потрошње енергије и осталих ресурса производа везаних с енергијом уз помоћ ознака и стандардизованих информација о производу (рок: 31. децембар 2011.),
- Директива 2006/32/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 5. априла 2006. о енергетској ефикасности у крајњој потрошњи и енергетским услугама те о стављању изван снаге Директиве Савјета 93/76/ЕЕЗ (рок: 31. децембар 2011.).

Acquis о нафти

- Директива Савјета 2009/119/ЕЗ од 14. септембра 2009. о обавези држава чланица да одржавају минималне залихе сирове нафте и/или нафтних деривата (рок: 1. јануар 2023.).

Acquis о статистици

- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 431/2014 од 24. априла 2014. о измјени Уредбе (ЕЗ) бр. 1099/2008 Европског парламента и Савјета о енергетској статистици с обзиром на спровођење годишњих статистика о потрошњи енергије у домаћинствима (рок: 31. децембар 2016.),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 147/2013 од 13. фебруара 2013. о измјени Уредбе (ЕЗ) бр. 1099/2008 Европског парламента и Савјета о енергетској статистици с обзиром на спровођење ажурирања мјесечне и годишње енергетске статистике (рок: 31. децембар 2013.),
- Директива 2008/92/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 22. октобра 2008. о поступку Заједнице за побољшање транспарентности цијена гаса и електричне енергије које се зарачунавају индустријским крајњим корисницима (рок: 31. децембар 2013.),
- Уредба (ЕЗ) бр. 1099/2008 Европског парламента и Савјета од 22. октобра 2008. о енергетској статистици (рок: 31. децембар 2013.).

Acquis о инфраструктури

- Уредба (ЕУ) бр. 347/2013 Европског парламента и Савјета од 17. априла 2013. о смјерницама за транс-европску енергетску инфраструктуру те стављању изван снаге Одлуке бр. 1364/2006/ЕЗ и измјени уредби (ЕЗ) бр. 713/2009, (ЕЗ) бр. 714/2009 и (ЕЗ) бр. 715/2009 (рок: 31. децембар 2016.).

Приликом дефинисања *acquis*-а, Министарски савјет врши одређена прилагођавања прописа Европске уније институционалном оквиру Енергетске заједнице, водећи рачуна и о временским ограничењима у региону. Министарски савјет је усвојио и неколико независних мјера које се односе на рјешавање спорова, успоставу тзв. '8. региона' у циљу олакшавања прекограничне трговине електричном енергијом, те мјере за координацију сигурности снабдијевања.

Напомена: Текстови прописа ЕУ који се наводе у овом прилогу су доступни у оквиру интернет презентације Државне регулаторне комисије за електричну енергију (www.derk.ba).

ПРИЛОГ Е: Отворени спорови: Енергетска заједница – Босна и Херцеговина

31. децембар 2016. године

Случај ECS-1/10

Случај ECS-1/10, покренут Отвореним писмом 21. септембра 2010. године, односи се на државну помоћ. Мада је 3. фебруара 2012. године донесен *Закон о систему државне помоћи у БиХ* и крајем исте године успостављен Савјет за државну помоћ БиХ, према ставу Секретаријата Енергетске заједнице, изостала је практична примјена. Секретаријат најављује да ће наставити пратити спровођење Закона, а поступак за рјешавање спора окончати када се прописи о државној помоћи почну примјењивати у енергетском сектору.

Случај ECS-8/11

Случај ECS-8/11, покренут Отвореним писмом 7. октобра 2011. године, односи се на неиспуњавање обавеза БиХ у доношењу одговарајуће легислативе у сектору природног гаса. Узимајући у обзир одговор Савјета министара БиХ на отворено писмо, Секретаријат је упутио Образложено мишљење 24. јануара 2013. године, и након новог одговора поднио предмет Министарском савјету Енергетске заједнице на одлучивање путем Образложеног захтјева 21. маја 2013. године. Министарски савјет је 23. септембра 2014. године нагласио дуготрајност озбиљних пропуста БиХ и задужио Секретаријат да помогне припрему потребне легислативе. Секретаријат је 21. октобра 2014. године доставио *Нацрт закона о транспорту природног гаса, регулатору и интерном тржишту у БиХ*, усаглашен са Трећим енергетским пакетом ЕУ. Како БиХ није законски уредила ову област, Министарски савјет је први пут у својој историји 16. октобра 2015. године донио мјере против БиХ као Уговорне стране. Након што је 13. октобра 2016. године потписан *Споразум о отклањању озбиљног и дуготрајног прекршаја Уговора о успостави Енергетске заједнице у гасном сектору*, Министарски савјет је 14. октобра 2016. године донио Одлуку којом су раније донесене мјере суспендоване до 31. марта 2017. године, до када треба бити донесен државни закон у складу са потписаним Споразумом и њиме дефинисаним Акционим планом.

Случај ECS-2/13

Случај ECS-2/13 покренут Отвореним писмом 11. фебруара 2013. године, односи се на изостанак транспозиције и примјене обавеза о смањењу емисије сумпордиоксида (CO₂) при сагоријевању тешких ложивих уља и течних нафтних горива. Узимајући у обзир чињенично стање, Секретаријат је 21. децембра 2015. године Босни и Херцеговини упутио Образложено мишљење, а 13. маја 2016. године Образложени захтјев. Након одговора БиХ од 31. августа 2016. године, Министарски савјет Енергетске заједнице је 14. октобра 2016. године донио Одлуку којом је констатовано непоштовање Уговора о успостави Енергетске заједнице због непримјене чл. 3(1) и 4(1) Директиве 1999/32/ЕЗ сходно члану 16. Уговора, уз позив да БиХ без даљег одлагања примијени дефинисане обавезе.

Случај ECS-1/14

Случај ECS-1/14, покренут Отвореним писмом 3. марта 2014. године, односи се на неиспуњавање обавеза које БиХ има у транспозицији и примјени Директиве 2006/32/ЕЗ о енергетској ефикасности у крајњој потрошњи и енергетским услугама. Рок за транспозицију и примјену ове директиве истекао је крајем 2011. године.

Случај ECS-6/16

Случај ECS-6/16 покренут је Образложеним захтјевом 13. маја 2016. године, односи се на изостанак транспозиције Трећег енергетског пакета ЕУ (Директива 2009/72/ЕЗ, Директива 2009/73/ЕЗ, Уредба (ЕЗ) бр. 714/2009 и Уредба (ЕЗ) бр. 715/2009) и необавјештавање Секретаријата о мјерама транспозиције. Случај се води по убрзаној процедури за нетранспоноване правне тековине према чл. 11(3) измијењеног Правилника о рјешавању спорова. Министарски савјет је 14. октобра 2016. године донио Одлуку којом је БиХ позвана да у сарадњи са Секретаријатом подузме све одговарајуће мјере у отклањању кршења у транспозицији Трећег енергетског пакета и обезбиједи поштовање правног оквира Енергетске заједнице до децембра 2016. године.

Додатне информације о раду и поступцима које води Државна регулаторна комисија за електричну енергију могу се наћи у оквиру интернет презентације на адреси www.derk.ba, односно добити контактом на телефоне 035 302060 и 302070, телефакс 035 302077, e-mail info@derk.ba или у сједишту ДЕРК-а у Тузли, Улица Ђорђа Михајловића 4/II.

